תלמוד בבלי · ראשונים · רבינו גרשום · סדר קדשים

רבינו גרשום על מעילה

גרשום בן יהודה

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

רבינו גרשום על מעילה

גרשום בן יהודה

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/רבינו-גרשום-על-מעילה/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 4
דף ב: 5
דף ג. 6
דף ג: 8
דף ד. 10
דף ד: 11
דף ה. 12
דף ה: 13
דף ו. 14
דף ו: 15
דף ז. 16
דף ז: 17
דף ח. 18
דף ח: 19
דף ט. 20
דף ט: 22
דף י. 23
דף י: 25
דף יא. 26
דף יא: 27
דף יב. 28
דף יב: 30
דף יג. 31
דף יג: 31
דף יד. 32
דף יד: 33
דף טו. 35
דף טו: 35
דף טז. 37
דף טז: 39
דף יז. 40
דף יז: 42
דף יח. 43
דף יח: 45
דף יט. 46
דף יט: 48
דף כ. 50
דף כ: 51
דף כא. 53
דף כא: 54
דף כב. 56

דף ב.

קדשי קדשים ששחטן בדרום. אע"ג שדינן לישחט בצפון לא יצאו מקדושתן ומועלין בהן מי שנהנה מהן בשוה פרוטה ולא תימא כי שחטן בדרום וקבל דמו בצפון דהא עיקר עבודה בצפון הוי דמקבלה ואילך מצות כהונה ומקבלה ואילך הוה צפון אלא אפילו שחטן בצפון וקיבל דמן בדרום אע"ג דעיקר עבודה הויא בדרום שלא כדינן אפילו הכי מועלין בהן:

ובין [וכן] אם שחטן ביום בצפון וזרק דמן בלילה. אף על גב דלילה לאו זמן הקרבה מועלין בהן:

וכן שחטן בלילה וזרק ביום. והאי כל דכן הוא דמועלין דהא זרק ביום דהיינו עיקר עבודה. אלא זו ואין צ"ל זו קתני:

או ששחטן בצפון וחישב עליהן לאוכלן חוץ לזמנן. דהיינו פיגול דיש בו כרת:

או חוץ למקומן. דהיינו נמי פיגול אלא פסול הוא ואין בו כרת אפילו הכי מועלין בהו ותרוייהו פיגול דחוץ לזמנו ופיגול דחוץ למקומו מחד קרא נפקי מואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה וגו':

כלל אמר ר' יהושע כל שהיה לו שעת היתר לכהנים. אע"פ דשוב נפסלה שאין רשאין לאוכלו אין מועלין בו:

וכל שלא היה כו':

ואיזו היא שהיה לה שעת היתר שלנה. לאחר זריקה או שנטמאת או שיצאת חוץ לעזרה לאחר זריקה אע"ג דאינה ראויה לכהנים כיון דהוה ליה שעה אחת היתר קודם שלנה אין מועלין בה דלאו קדשי ה' קרינא בהו דהא איחזו לכהנים:

ואיזו היא שלא היה שעת היתר. שנשחט כו' ושקבלו פסולין וזרקו את דמן בטמאין מיירי ובקרבנות יחיד דלא הותר בו טומאה:

סד"א הואיל ואמר עולא אמר ר' יוחנן קדשים שמתו יצאו מידי מעילה. לקמן בפרק ולד חטאת:

כמאן דחנקינון דמי וליהוי כקדשים שמתו שיצאו מידי מעילה דלא חזו לא לגבוה ולא להדיוט דאין פודין קדשים לכלבים קמ"ל דלא:

קדשים שמתו כו' אבל ראוי הוא לקדשים קלים. כדתנן באיזהו מקומן קדשים קלים שחיטתן בכל מקום בעזרה:

אבל שחטן ביום וזרק בלילה וה"ה שחט בלילה וזרק ביום. דמקצת עבודה בליליא אימא כמאן דחנקינון דמי קמ"ל דמועלין דלילה לאו מחוסר זמן הוא ובדין הוא דלא איצטריך

למיתנא אלא שחט ביום וזרק בלילה ולא איצטריך למיתני הא דזרק ביום דהוא פשיטא דעיקר עבודה עביד ביום אלא זו ואין צ"ל זו קתני:
ואיכא דמטפי האי ואי תנא שחט בלילה וזרק ביום כו'. משום דדיקי מתני':
שחטו חוץ לזמנן וחוץ למקומן. למאי חזו האמר הוי פיגול ולא חזי לא אמורין לגבוה ולא בשר לכהנים ואמאי מועלין בה:
הואיל ומרצין לפיגול כלומר כיון דהא שחיטה פיגול חשיבה כל כך שצריכה מרצין דלעולם לא נקבע פיגול לחייבו כרת עד שיקרבו כל מתירין היינו מרצין כדאמרינן במסכת זבחים ואם האכל יאכל מבשר וגו' לא ירצה כהרצאת כשר דכתיב ונרצה לו לכפר כך הרצאת פיגול מה הרצאת כשר לא הורצה עד שיקרבו כל מתירין לשמו כך הרצאת פיגול לא נחשב פיגול לענין כרת עד שיקרבו כל מתירין לשום מחשבת פיגול.
הילכך כיון דהא שחיטה צריכה מרצין אכתי לא יצאה מקדושתה ומועלין בהן:

דף ב:

עלו למזבח כל הנך דמתניתין דשינה בהן ששחטן בצפון או קבל דמן בדרום מהו שירדו צריך להורידן אי לא:
אליבא דרבי יהודה. דאמר במס' זבחים בפ' המזבח מקדש זאת היא העולה הרי אלו מעוטין פרט כו'. דאפילו בשינוי מתנות אם עלתה תרד:
דכ"ע לא פליגי דאם עלו ירדו:
כי פליגי אליבא דרבי שמעון. דאמר אם עלו לא ירדו:
רב יוסף כר' שמעון ורבה אמר לך. ר' שמעון נמי הכא סבירא ליה כוותי דע"כ לא קאמר ר' שמעון אם עלו לא ירדו אלא אי בניתנין כו':
בשלמא לרב יוסף. דאמר אם עלו לא ירדו משום הכי מועלין בהן דלא יצאו מקדושתן:
אלא לרבה. דאמר אם עלו ירדו קשיא אמאי מועלין בהן מאי מועלין מדרבנן מעילה דרבנן:
משלם קרן ולא חומש. דהא חומש בהדי איל דקרבו מייתי ליה ובדרבנן לא מייתי קרבן דהוי כמביא חולין בעזרה:
דבר תורה. מדקאמר דבר תורה אלמא מדאורייתא לית בהון אלא מדרבנן הכא נמי לרבה מדרבנן מועלין:
לימא תנינא דהא דעולא אמר רבי יוחנן. דממתניתין שמעינן לה מי לא אמרינן קדשי קדשים ששחטן בדרום כמאן דחנקינן דמו וקתני מועלין בהן ודדייקינן לרבה מאי מועלין מדרבנן א"כ היינו דעולא ואמאי איצטריך לעולא:

אע"ג דתנינן לה במתניתין איצטריך. דעולא סד"א הכא במתניתין בקדשים ששחטן בדרום לא בדילי אינשי מינייהו משום דאע"ג דשינה בהן מ"מ שחוטין נינהו ולא בדילי מינייהו להכי איצטריך למיתנא מועלין בהן לרבה מדרבנן. אבל קדשים שמתו דנבילות נינהו ומאיסין ובדילין מינייהו אימא אפילו מעילה מדרבנן ליכא למגזר בהא דהא בדילין מינייהו:

קמ"ל. דעולא יצאו מידי מעילה דבר תורה. הא מעילה מדרבנן אית בהו בקדשים שמתו: למ"ה ואכתי אמאי איצטריך דעולא אם משום מתו מתו נמי תנינא דמועלין בהן. דתנן לקמן בפרק הנהנה שוה פרוטה מן ההקדש:

הנהנה מן החטאת כשהיא חיה לא מעל עד שיפגום. ואוקימנא התם בבעלת מום עסקינן דקדושת דמים הוא משום הכי לא מעל עד שיפגום עד שהפחיתה מדמיה כגון תלש מצימרה:

וכשהיא מתה. דלאו לפדייה עומדת כגון שנהנה בשוה פרוטה מעל. ומאי קמ"ל עולא: איצטריך סד"א. התם בחטאת בעלת מום שמתה כיון דמחיים לא חזיא לכפרה ולא בדילי מינה להכי איצטריך למיתנא וכשהיא מתה כיון שנהנה ממנה כל שהוא מעל אבל בקדשים תמימים שמתו הואיל וחזיא לכפרה ובדילי מינייהו מחיים אימא כשמתו בדילי נמי ולא איצטריך למיגזר בהו מעילה:

דף ג.

קמ"ל. עולא דמדרבנן אית בהו מעילה. מפי' המו':

מתו נמי תנינא דלא. דאין מועלין בהן וקשיא לעולא:

הנהנה מן החטאת. בעלת מום כשהיא חיה כו' וכשהיא מתה. כיון שנהנה כל שהוא בחטאת תמימה מיירי הא סיפא וקתני מעל מדרבנן ומאי דקאמר מעל הני מילי בחטאת דלכפרה אתיא אבל בשאר קדשי קדשים כגון עולה ואשם (אפילו) [כיון] דלאו לכפרה אתו כיון שמתו הנהנה לא מעל מדרבנן וקשיא לעולא:

אמר לך עולא הוא הדין דבכל קדשי קדשים שמתו סבירא ליה לתנא נמי דמעל. ואמאי קתני ומאי שנא דנקט בחטאת שמתה טפי משאר קדשי קדשים דסד"א הואיל ולכפרה אתיא דכשהיא חיה קיימא לחטאת ובדילי מינה והשתא נמי כשמתה בדילי מינה ולא איצטריך בהא דמועלין בה:

קמ"ל. תנא דמעל וכ"ש בהנך דלא לכפרה אתיין דמעל כדאמינא:

חטאות המתות. הנך חמש דמתות:

ומעות ההולכות לים המלח. הנך שנמצאו לאחר כפרה לא נהנין מדרבנן ולא מועלין אפילו מדרבנן:
אמרין חטאת המתות. כיון דלאו להקרבה קיימי אלא למיתה בדילי מינייהו אפילו מחיים וכ"ש לאחר מיתה דמאיסי ולא אתי לאיתהנויי בהו הילכך קתני לא מועלין:
לאפוקי. הכא בשאר חטאות דלהקרבה קיימי דמחיים לא בדילי מינהון דאיצטריך למיגזר בהו מעילה לאחר מיתה:
איתיביה רב יוסף לרבה חדא מגו חדא וחדא מגו חדא. כלומר שלא מצא לו קשיא בפירוש אלא דקדק ג' משניות זו מזו וזו מזו עד שהעמיד השלישית בשינוי מקום שחיטה וקתני בה אם עלו לא ירדו והיינו קושיא דרבה ואלו הן המשניות במסכת זבחים שתים בפרק חטאת העוף:
וכולן. הני דתנן לעיל שינוי מקום מליקה ושינוי הזאה לא חשיב כנבילה אע"ג הואיל ושינה אלא דינה כמליקה:
ואין מטמא בגדים אבית הבליעה ומועלין בה. דלא יצאת מקדושתה:
חוץ מחטאת העוף שעשאה למטה כדין מעשה חטאת לשם חטאת. דנעשית כמצותה ואין מועלין בה שהרי יש לה עכשיו שעת היתר לכהנים וקתני עליה בההוא מתניתין:
כל שהיה פסולו בקדש אינו מטמא [בגדים] אבית הבליעה והיינו חדא מגו חדא דההיא דקתני וכולן אין מטמא בגדים אבית הבליעה בשינוי מקום מליקה מיירי כדאוקמינן התם אף הכא נמי כל שהיה פסולו בקודש אינו מטמא בגדים אבית הבליעה בשינוי מקום מליקה וכל שלא היה פסולו בקדשים מטמא בגדים כגון שעיבר זמנו או שיבש גפה או שניסמה עינה ושנקטעה רגלה דהיינו פסול שלא היה לו בקודש אלא שאירע לה קודם שהוקדשה מטמא בגדים אבית הבליעה וקתני באידך פירקא כל שהיה פסולו בקודש אם עלו לא ירדו והיינו אידך חדא מגו חדא דמה האי וכל שהיה פסולו בקדשים אינו מטמא בגדים מיירי בשינוי מליקה דהיינו אתחלתא דעבודה אף האי וכל שהיה פסולו בקדשים דקתני אם עלו לא ירדו בשנוי מקום שחיטה מיירי דהיינו אתחלתא דעבודה קא מיירי וקתני אם עלו לא ירדו:
והיינו תיובתא דרבה תיובתא:
והאי דפליגי בה רבה ורב יוסף בשינוי מקום שחיטה פשיטא ליה לר' אלעזר. דסבירא ליה אי כרבה אי כרב יוסף:

מנלן דאמר ר' אלעזר עולת במת יחיד. שהקדישה להקריבה בבמת יחיד בשעת היתר הבמות דלית ביה איסור יוצא בבמת יחיד. והכניסה לפנים בעזרה קלטה מחיצתה. דעזרה:

דף ג:

לכל דבר שיש לה קדושת עולת פנים דאם יצאת חוץ לעזרה נפסלה או אם שינה מקום שחיטתה:

בעי רבי אלעזר. אם יצאת חוץ מחומת עזרה:

ועלו. העלה אותה להקטרה:

מהו שתרד. ומדקא מיבעיא ליה חדא בעולת חוץ דבמת יחיד מכלל דאידך בעולת פנים:

פשיטא ליה. דסבירא ליה אי כרבה אי כרב יוסף:

לא פשיטא ליה אי כרבה אי כרב יוסף אלא חדא מגו חדא עולת חוץ דבמת יחיד מגו דעולת פנים קא מיבעיא ליה והכי קא מיבעיא ליה:

עד כאן לא אמר רבה התם. בעולת פנים ששינה בשחיטתה או שיצאתה דאם עלו ירדו משום דמחיצה כתיקנה פסלה. כלומר כיון דמעיקרא כי אקדשה לקדושת פנים אקדשה להקריבה בפנים בעזרה דהיינו מחיצה כתיקנה משום הכי כי שינה בה פסלה אבל עולת במת יחיד שהוקדשה תחילה שלא כתיקנה שלא להקריבה בפנים כי הכניסה לאחר מיכן לפנים ויצאת לא פסלה ואם עלתה לא תרד:

או דילמא אפילו לרב יוסף דאמר בעולת פנים ששינה בה אם עלתה לא תרד. היינו טעמא משום דכיון שהוקדשה תחילה במחיצה כתיקנה קלטה לה מזבח דאם עלתה לא תרד אבל עולת חוץ דבמת יחיד שהוקדשה תחילה במחיצה שלא כתיקנה ואח"כ הכניסה לפנים ויצאת ועלתה תרד דלא קלטה לה מזבח הואיל ומעיקרא הוקדשה במחיצה שלא כתיקנה תיקו:

ומדקא בעי לה אליבא דתרוייהו. עד כאן לא קאמר רבה או דילמא אפילו לרב יוסף ש"מ דבשינוי מקום שחיטה דעולת פנים לא פשיטא ליה אי כרבה אי כרב יוסף:

זריקת פיגול. שאם חישב בשחיטה ובזריקה עשה סתם:

אינו מוציא מידי מעילה בקדשי קדשים. כלומר לית לה כח ולא חשיבא כל כך זריקה דלאחר פיגול להוציא הבשר מידי מעילה כזריקה כשרה דמאחר שנזרק הדם יש היתר לכהנים ואין מועלין בבשר אלא כיון דפיגל קודם בשחיטה בההיא זריקה לא יצא הבשר מידי מעילה דהא לא חזי לכהנים ואינו מביא זריקה דלאחר פיגול לידי מעילה האימורין

בקדשים קלים כזריקה כשרה כדתנן בסיפא דמתניתין בקדשים קלים לאחר זריקת דמים מועלין באימורין ואין מועלין בבשר:
וקאמר לה להא שמעתא. דרב גידל:
ולחמה חוץ לחומה לא קדש הלחם. כדכתיב על זבח תודה חלות ובעינן על בסמוך:
ואפילו קרמו כולן חוץ מאחת לא קדש הלחם. דבעינן דבשעת זביחה יהא לחם שיהא לו קרום:
שחטה חוץ לזמנה. דחישב עליה בשעת שחיטה לאוכלה חוץ לזמנה וחוץ למקומה קדש הלחם ויש בו מעילה אלמא פיגול מייתי לידי מעילה בקדשים קלים וקשיא לסיפא דרב גידל:
כי אתא אביי לקמיה דר' אבא. א"ל לא קשיא לרב גידל הא דרב פפא:
א"ל בזריקה. כלומר היינו טעמא דקדש הלחם בשפיגל בשחיטה משום דשתק בזריקה דבזריקה לא חישב הילכך לא הוי פיגול גמור בשחיטה לחוד ומשום הכי קדש הלחם ומועלין בו אבל ההיא דרב גידל דאמר ואינו מביא לידי מעילה דפיגל בזריקה ובכולהו עבודות דהוה פיגול גמור:
א"ל רב אשי לרבא והאמר עולא. במס' זבחים בפרק בית שמאי קומץ פיגול שחישב עליו בשעת קמיצה והעלהו לגבי מזבח כיון שמשלה בו האור פקע פיגולו ממנו שאם פקע מעל המזבח וירד יעלה והוא הדין לאיברי פיגול ונותר וטמא שהעלן לגבי מזבח כיון שמשלה בהן האור פקע איסורן מהן והאי דנקט קומץ פיגול משום דסד"א הני מילי אבר דמיחבר אבל קומץ דמיפרת לא קמ"ל ולהכי נקט קומץ מ"מ קתני קומץ פיגול דפיגל בקמיצה ופיגול דקמיצה היינו כמו פיגול דשחיטה אלמא דבשחיטה לחודה הוי פיגול גמור וקתני קדש הלחם דמביאו לידי מעילה וקשיא לרב גידל:
א"ל לא. מהכא לא תיקשי ליה דמאי קומץ פיגול דקתני לא אמר דבקמיצה לחודה הוי פיגול אלא מאי קומץ פיגול איסורא דמייתי לה לידי פיגול שהתחיל לפגל בקמיצה דהיינו התחלת איסור פיגול ולעולם לא הוה פיגול גמור עד שפיגל בכולהו עבודות והוא הדין לשחיטה דשחיטה הויא תחילת איסור פיגול ולא הוי פיגול גמור עד דפיגל נמי בזריקה הילכך קדש הלחם ומביאו לידי מעילה דלא פיגל אלא בשחיטה לחודה דלא הוי פיגול גמור עד דפיגל נמי בזריקה הילכך קדש הלחם ומביאו לידי מעילה דלא פיגל אלא בשחיטה לחודה דלא הוה פיגול גמור והא דאמר רב גידל דאינו מביא לידי מעילה דפיגל נמי בזריקה:

דף ד.

והא. קתני עלה דההיא דקומץ פיגול אם אחרים מביא לידי פיגול השירים במחשבה דקמיצה לחודה:

הוא עצמו. הקומץ עצמו לא כ"ש ואמרינן התם בזבחים מאי קאמר הכי קאמר אם אינו מתקבל כלומר אם אינו חשוב האי פיגול דקומץ לחוד כפיגול גמור דכיון שהעלו למזבח פקע פיגולו היאך מביא אחרים לידי מעילה השירים. אלמא דבמחשבה דקומץ לחוד הוי פיגול גמור. וה"ה במחשבה דשחיטה לחודה וקתני קדש הלחם דמביאו לידי מעילה וקשיא לרב גידל:

אמר לך רב גידל. הא נמי אם אחרים מביא לידי פיגול. לא אמר דבקמיצה לחודה אלא הא נמי פיגול דקמיצה הוי התחלת פיגול אבל לא הוי פיגול עד דפגיל בכולהו עבודות:

והאמר אילפא. בפרק כל הזבחים תניינא:

מחלוקת דרבי יהודה וחכמים בשתי עבודות. ואוקמינן התם כגון שאמר הריני שוחט סימן ראשון לאוכלו חוץ לזמנו וסימן שני חוץ למקומו דר' יהודה סבר אם מחשבת הזמן קדמה למחשבת המקום פיגול וחייבין עליו כרת. וחכ"א זה וזה פסול ואין בו כרת קסברי רבנן דעירוב מחשבת חוץ לזמן וחוץ למקום בזבח אחד אפילו בב' עבודות פסול ואין בו כרת:

אבל בעבודה אחת. שחציה חישב בה חוץ לזמנה וחציה חוץ למקומה:

דברי הכל עירוב מחשבות. הוי ופסול ולטעמא דאילפא דקרי לשני סימנין ב' עבודות משום דקסבר ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף כי שחט סימן אחד עבד פלגי שחיטה מ"מ מיהא לטעמא דרבי יהודה אם מחשבת הזמן קדמה בשחיטה הוי פיגול. אלמא דבמחשבת שחיטה לחודה הוי פיגול. וקשיא לרב גידל אמאי קדש לחם:

אמר רב גידל. הכא נמי לא אמר דבמחשבת שחיטה לחודה פיגל אלא בכולהו ולכי זריק תיגלי מילתא למפרע אי בעבודה אחת עירב המחשבות או בב' עבודות אבל לעולם לא הוה פיגול גמור עד דזריק כדרב גידל:

אי הכי. תקשי ליה נמי הא דאמרת עד דזריק לא הוי פיגול דלטעמיה נמי גבי תודה לא הוי פיגול עד דזריק אלא נמי קשיא ליה הא דמאי קדש הלחם דקאמר לאו לחיובי במעילה אע"ג דהשתא הוי פיגול גמור אלמא פיגול מביא לידי מעילה:

לא מאי קדש הלחם ליפסל. קדש דבעי שרפה אבל לא למעילה וכדרב גידל:

לימא מסייע ליה. לרב גידל הפיגול לעולם מועלין בו לאו אף על גב דאיזדריק דם לשם פיגול והיינו כרב גידל דקאמר פיגול אינו מוציא מידי מעילה בקדשי קדשים:

לא. כי קתני לעולם מועלין בו דלא זרק הדם מיירי ולא מסייע ליה:
אי הכי. מאי למימרא פשיטא דכי לא זרק מועלין בו:
אלא לעולם בדזרק מיירי. ואפילו הכי לא מסייע ליה דכי תניא הדא דלעולם מועלין בו ואפילו לאחר זריקה בעולה מיירי דלגבוה היא כולה דאין בה היתר לכהנים ולא בחטאת ואשם:
לעולם בחטאת קאמר. דאי בעולה פשיטא מאי למימרא:

דף ד:

ועוד. סיפא נמי דייקא דבחטאת מיירי דקתני לן דמה וה"ה לפיגול דאע"פ שחזר וזרקו מועלין בו:
אי אמרת בשלמא בחטאת. מיירי סיפא שפיר אלא אי אמרת בעולה כו':
סיפא ודאי. לן דמה כו' מסייע לרב גידל דמיירי לאחר זריקה בהדיא:
רישא מאי. לימא נמי הואיל ומסייע ליה סיפא מסייע ליה רישא:
וסיפא ודאי מי מסייע ליה. לעולם אימא דלא מסייע ליה דלא דמי לן דמה למחשבת פיגול. אמאי לא דמי:
ומאי שנא. ביה מאי שינוי יש בין פיסול לן ובין פיסול פיגול:
ודאי לא דמו. דאימא לך הלנה דקא עביד איסורא בידים שהיה לו לזורקו והלינו היינו דעביד בפיסול בידים הלכך קנסינן ליה דלא מהני ליה זריקה לאפוקי מידי מעילה אלא מועלין בו נמי לאחר זריקה:
אבל מחשבת פיגול דלא עביד מעשה בידים. אלא באיסור מחשבה אימא דלא קנסינן ליה ומהני ליה זריקה לאפוקי מידי מעילה ודלא כרב גידל:
אמאי קתני סיפא. דההיא הפיגול בקדשים קלים אין מועלין בו באימורין אפילו לאחר זריקה דלאו קדשי ה' הוא:
לפלוג ברישא ולתני לפני זריקה מועלין בו לאחר זריקה אין מועלין בו אלא מדלא פליג הכי בהדיא ברישא אלא בסיפא נימא בדאע"ג דזרק מיירי רישא דמועלין בו ומסייע לרב גידל:
ההיא ודאי. סיפא בקדשים קלים אין מועלין בו ודאי מסייע ליה לרב גידל דאיהו נמי הכי קאמר ואינו מביא לידי מעילה האימורים בקדשים קלים לימא הואיל ומסייע ליה סיפא ודאי כדאמרן דמסייע ליה נמי רישא:
ודאי לא מסייע ליה רישא דבלא זרק קא מיירי כדאמרן וההיא דדייקת אבל זרק מאי הכי נמי דאין מועלין אי הכי אמאי קתני סיפא דההיא בקדשים קלים כו' לפלוג ברישא

אין הכי נמי דמצי לפלוג ברישא אלא משום הכי תנא סיפא בקדשים קלים אין מועלין הואיל ומילת' פסיקא היא דבין לפני זריקה ובין לאחר זריקה אין מועלין באימורין הואיל וזריקת פיגול היא משום הכי חביבא ליה טפי מהאי הפלגה דרישא דלאו מילתא פסיקא היא הואיל ולפני זריקה מועלין בו ולאחר זריקה אין מועלין בו כדדייק ברישא. ורישא קשיא לרב גידל והיינו דקאמר במס' מנחות [דף מז א] הא איתותב רב גידל:

כלל אמר ר' יהושע כל שהיה שעת היתר לכהנים. וקא בעי בגמ' מאי שעת היתר דקתני היתר שחיטה שנינו דכיון דנשחטה כתיקנה בלא פיסול היינו שעת היתר אע"ג דשוב נפסלה יצאת מידי מעילה או היתר זריקה שנינו דבעינן דקבלה נמי תיהוי בלא פיסול וכיון דקיבל כראוי היינו היתר זריקה אע"ג דעדיין לא נזרק משום דכל העומד ליזרק כזרוק דמי:

או היתר אכילה שנינו. דבעינן דיהא נזרק הדם כראוי ושוב יש היתר אכילה בבשר וכיון דהיה בו שעת היתר אין מועלין בו. ואיזו היא שלא היה לה שעת היתר (שנשחה) [שנשחטה] חוץ לזמנה וחוץ למקומה ומאי שנא דנקט הני תרין מכל הני דרישא והלא בכולהו דתנא מועלין בהן לא הוה בהו שעת היתר לכהנים היינו טעמא משום דהני איתקוש אהדדי ומחד קרא נפקי מאם האכל וגו'. במסכת זבחים:

ראה מה אתה שואלני. כלומר שים דעתך שתשאלני כהוגן. ושאלו שעת היתר לכהנים דתנן היתר שחיטה שנינו או היתר זריקה שנינו כדפרשינן לעיל והשיבו חזקיה ורבי יוחנן פליגי בהא מילתא:

דף ה.

היתר אכילה. נמי פרשינן לעיל. לאו דלן דם. בכוס וקתני אין מועלין משום דכל העומד ליזרק כזרוק דמי ש"מ היתר זריקה שנינו:

אבל דם איזדריק. והוה ביה היתר אכילה וכר' יוחנן:

למה ליה עד דאיכא תרתי:

קבלו פסולין וזרקו פסולין. בקיבלו פסולין טמאין או בעלי מומין לחודיה סגיא דנפסל אלא לאו דקבלו פסולין. ואע"ג דזרקוהו כשרים מועלין בו הואיל וקבלו פסולין ולא היה לו היתר זריקה וטעמא דקיבלו פסולין הא קיבלו כשרים אע"ג דזרקו פסולין אין מועלין בו דמשעה שקיבלוהו כשרין הוה ראוי לזריקה מעליא אלמא היתר זריקה שנינו:

אי ס"ד דאיכא לפלוגי הכי. כדקאמרת דבקיבלוהו פסולין לחוד סגיא ולמידק מינה כדקא דייקת:

אלא הא דתנן. בזבחים (דף צב.) חטאת פסולה אין דמה טעון כיבוס כשניתז מדמה על הבגד כדכתיב בחטאת כשירה ואשר יזה מדמה על הבגד אשר יזה עליה תכבס במקום קדש:
שעת הכושר ונפסלה. שלנה או דמה או בשרה אי למר כדאמר היתר שחיטה ואי כדמר דהיתר זריקה:
קרי כאן אשר יזה מדמה ולא שכבר הוזה. כלומר אשר יזה כלומר אותו דם העומד ליזרק דעדיין לא נעשת מצותו ההוא כשניתז ממנו על הבגד או קודם זריקה או בשעת זריקה טעון כיבוס ולא שכבר הוזה הזאה דהיינו זריקה אין טעון כיבוס אלא מאחר דזרקוהו בין כשרין בין פסולין אין טעון כיבוס אלא שקבלו פסולין וזרקו פסולין דהכא לאו דוקא.
ומ"ט תנייה אגב דתנן פסול דנשחטה חוץ לזמנו וחוץ למקומו תנא נמי ושקיבלו וזרקו פסולין ולעולם לאו דוקא:

דף ה:

והכא נמי לאו דוקא. וליכא למידק מינייהו מידי:
א"כ. כדקאמרת דלאו דוקא למה לי למיתנא בתרין דוכתי מילתא דלאו דוקא:
אלא אימא לך לעולם דמעילה דוקא. ולאו להיא דוקיא להיתר זריקה אלא לאשמועינן דפסול עושה שירים ליפסל ואע"ג דקיבלו הדם בב' כוסות וקבל פסול וזרק תחילה והדר קבל כשר וזרק ההוא קבלה וזריקה דכשר לאו כלום היא:
מ"ט דהאי קבלה דכשר פסול הוי ופסולה והא תנן במסכת זבחים וכולן שקבלו את דמן חוץ לזמנו וחוץ למקומו אם יש דם הנפש יחזור הכשר ויקבל ההוא דחישבו פסול בקבלה חוץ לזמנו או חוץ למקומו דמחשבת פיגול דפסול אין עושה שירים ליפסל. אבל כשחישב כשר בקבלה חוץ לזמנו וחוץ למקומו אע"פ שיש עוד בצואר דם הנפש לא יחזור הכשר ויקבל דמחשבה דכשר פוסלת שירים. והיכי אמרת דקמ"ל דפסול עושה שירים והא בעא מיניה בזבחים בפרק כל הפסולין ואמר ליה אין לך דבר שעושה שירים ליפסל אלא כשר שחישב בקבלה חוץ לזמנה וחוץ למקומו אע"ג דקיבל אחר שוב שלא במחשבה וזרק ולא כלום היא אלא עושה שירים ליפסל:
ומ"ש דחוץ לזמנה וחוץ למקומה עושה שירים ליפסל. הואיל ומרצין לפיגולין דצריכי עדיין זריקה לאקבועינהו בחיוב פיגול עושה שירים כמותן:
מאי לאו הני עושין שירים. לאפוקי פסול שקיבל שלא במחשבה דאין עושה שירים:

לא אפילו פסול. הא אין לך דבר קתני דמשמע הני בלבד לא הכי קאמר אין לך דבר שאין מרצה בצבור כגון פיגול ונותר ויוצא ועושה שירים ליפסל כמותן אלא חוץ לזמנו וחוץ למקומו הואיל ומרצין לפיגולין:

אבל טמא דהיינו נמי פסול דאיתיה לצבור דטומאה מרצה היא בצבור משוי שירים פסולין. שאר פסולין כגון בעלי מומין:

הפיגול. כשחישב בשחיטה לעולם מועלין בו לאו דלא זרק מיירי משום הכי מועלין בו אע"ג דכבר קבל דמו בכוס [לא] אמרינן כל העומד ליזרק כזרוק דמי משום דקבלה דפיגול לא חשיבה כזריקה לאפוקי ממעילה הא קבלת דם דלאו דפיגול מוציאה ממעילה דאמרינן כזרוק דמי וש"מ היתר זריקה שנינו:

לא בדזרק מיירי. וטעמא דפיגול הוא דזריקה דידיה לא חשיבה לאפוקי ממעילה הא זריקה כשרה מפקא מידי מעילה אלמא דהיתר אכילה שנינו ודייקא מתניתין כר' יוחנן והואיל ומוקמת לה בדזרק ולא בדלא זרק:

מאי לעולם. דקאמר לא אתא לאשמועינן אלא כהלכה כדרב דאמר דפיגול אינו מוציא מידי מעילה ולהכי אמר לעולם (אין) מועלין בו:

דף ו.

לן לפני זריקה הבשר. כגון ששחט היום וקיבל הדם בכוס ולא זרקו עד למחר ואכלו הבשר:

מועלין בו. אכלו לאחר זריקה אין מועלין בו אלמא סבירא ליה לרבי שמעון (דסבירא) דזריקת לן מפקא ממעילה. ובל"א אמרי לה לן לפני זריקה וזרק הדם ואכלו מועלין בו לן לאחר זריקה אין מועלין בו מאי לאו דהוי שהות ביום למיזרקיה דאיבעי זריק ליה אע"ג דנתקבל בכוס לא נפיק ממעילה עד לאחר זריקה וש"מ היתר אכילה שנינו:

ליתני לן קודם שקיעת החמה אין מועלין בו. היינו דאיבעי זרקיה ולן לאחר שקיעת החמה דשחטיה לאחר שקיעת החמה:

הכי נמי קתני לן לפני זריקה היינו קודם שיראה לזריקה קודם שקיעת החמה:

ת"ש ר' שמעון אמר יש פיגול כו'. כולה סוגיא דיש פיגול כסוגיא דלעיל דיש נותר. והא דר' שמעון דאמר זריקת פיגול מפקא מידי מעילה. פליגא אדרב גידל. והכא לטעמא דרבי שמעון ליכא למידק כי היכי דדייקינן לעיל בהפיגול לעול' מועלין בו טעם דפיגל הא לא פיגל אין מועלין בו דהא ר' שמעון נמי בזריקת פיגול נמי סבר דאין בו מעילה:

מאי לאו דזרק. טעמא דפיגול משום הכי אינו יוצא מידי מעילה אע"ג דזרק הא לאו פיגול אין מועלין בו בתר דזרק וש"מ היתר אכילה שנינו דבעינן דזרק ודאי:
לא דלא זרק. אלא נתקבל בכוס ובפיגול לא אמרינן כזרוק דמי הא לאו פיגול אמרינן כזרוק דמי דהיתר זריקה היא:
אבל זרק מאי הכי נמי. דבעית למימר אין מועלין בפיגול מאי איריא דתני סיפא בקדשים קלים כו':
ודאי הכי נמי. ולא איצטריך סיפא:
אלא הא קמ"ל. סיפא דכל לאייתויי לידי מעילה אימורין דקדשים קלים:
אי הויא זריקה. כתיקנה בלא פיגול מתיא האימורין לידי מעילה ולא זריקת פיגול:
כל לאפוקי לידי מעילה. כגון בשר קדשי קדשים אפילו שלא כתיקנה זריקת פיגול מפקא לידי מעילה ודלא כרב גידל והיינו דקאמר במסכת מנחות הא איתותב רב גידל:

דף ו:

בשר קדשי קדשים שיצא לפני זריקת דמים. ואח"כ נכנס ואח"כ זרק את הדם:
ר' אליעזר אומר מועלין. דלא כרב גידל והיינו דקאמר במסכת מנחות [הא איתותב רב גידל] ואע"פ שזרק את הדם דסבירא ליה לר' אליעזר דאין זריקה מהניא ליוצא לאפוקיה ממעילה:
ואין חייבין עליו משום פיגול נותר וטמא. הואיל ויצא דזריקה כשרה קבעה לפיגול ולא פסולה:
ר' עקיבא אומר אין מועלין בו. דקסבר דזריקה מהניא ליוצא אבל חייבין האי אבל הוא כמו (בדם) באמת [אבל אשמים]:
והני תרתי פלוגתא דרבי אליעזר ורבי עקיבא בבשר קדשי קדשים ובאימורי קדשים קלים למה לי. כיון דתנא חדא ממילא שמעינן אידך דכיון דאית ליה לר' אליעזר דאין זריקה מועלת ליוצא לאפוקי בשר קדשי קדשים מידי מעילה אין מועלת נמי ליוצא להביא אימורי קדשים קלים לידי מעילה וכי היכי דאית ליה לר' עקיבא דזריקה מועלת ליוצא לאפוקי בשר קדשי קדשים מידי מעילה מועלת נמי ליוצא להביא אימורי קדשים קלים לידי מעילה למיפלג בתרתי למה לי:
בזריקה כתיקנה בלא פיסול מפקא אבל לאייתוי גבי אימורי קדשים קלים אימא מודי לר' עקיבא קמ"ל דפליג נמי. ואי איתמר כו':
אמר רבי יוחנן כי אמר ר' עקיבא זריקה מועלת ליוצא שיצא מקצתו ולא כולו. דמיגו דמהניא להההוא מקצת שבפנים מהניא נמי להההוא מקצת שיצא חוץ:

דף ז.

מחשבין על האבוד ועל השרוף. שאם נאבדו אימורין וחישב בזריקה על מנת להקטירו חוץ לזמנו הוי פיגול:
והא אבוד ושרוף דלא איתנין בעולם. וקא קבעא זריקה פיגול לבשר הכא נמי אע"פ דיצא כולו תיהני ליה זריקה לאפוקי מידי מעילה. ומי אמר רב אסי הכי דכי יצא כולו מהניא ליה זריקה והא בעא חישב לנשפכין למחר:
נשפכין שירי הדם היה שופך על יסוד. וקמבעיא ליה חישב בשעת שפיכת השירים על מנת לאכול ממנו כזית חוץ לזמנו מהו מי חשיבא מחשבה דשפיכה לפגולי כמו מחשבה דזריקה:
וא"ל ר' זירא כבר שנית לנו אלל. כדתנן העור והרוטב והקיפא והאלל מצטרף לטומאת אוכלים אבל לא לטומאת נבילות דכיון דלית ליה משא לא מקבל טומאה:
נשפכין נמי כיון דלאיבוד אזלי. ליסוד לאמה ולא על גופו של מזבח לא מהניא בהו מחשבה לפגולי האי נמי כשיצא כולו לאיבוד קאי לשרפה בדין הוא דלא תיהני ליה זריקה לאפוקי ממעילה:
אלא. בתמיהא:
דקתני מחשבין על האבוד ועל השרוף. מיהת קשיא דמשמע דמהניא מחשבה בזריקה לפגולי אע"ג דלא איתנין בעולם:
אמר רבה אימא מחשבה על עומד ליאבד ועל עומד לישרף. דבשעת זריקה כשחישב אכתי הוו בעולם אע"ג דשוב נאבדו ונשרפו מהניא מחשבה:
אבל. האי שיצא כולו לפני זריקה לא מהניא ליה זריקה לאפוקיה ממעילה:
שחט בשתיקה בכשרות ויצא הדם חוץ. אע"ג שחזר וזרקו לא עשה כלום בבשר קדשי קדשים מועלין בו דהא זריקה אינה מתרת הבשר לכהנים. ואם הן קדשים קלים משום הא זריקה אין מועלין באימורין דהא זריקה ולא כלום הויא:
אמר ר' עקיבא. מייתי ראייה למאי דקאמר דזריקה מועלת ליוצא:
והרי שתיהן עומדות. שחוטין ונתקבל דמן בב' כוסות וזרק דמה של אחת מהן לא כשם שדמה של אותה שזרק פוטר את בשרה ממעילה כך הוא פוטר את בשר חברתה שלא נזרק דמה מן המעילה הואיל והוה יכול לזרוק דמה של איזו שירצה ואם פטר דמה את בשר חברתה מן המעילה אע"ג דפסולה היא דמותר חטאת היא. אינו דין שיפטור את בשרה של עצמה אע"פ שנפסל ביוצא:

לא אמר ר' עקיבא. כשם שדמה פוטר את בשרה כך פוטר את של חברתה אלא ששחט שניהם בבת אחת דכחד גופא דמו אמר לי כך שאלני אומר היה רבי עקיבא זריקה מועלת ליוצא דהכי משמע במתניתין:

אמרתי [אמרו] לי (הן). והלא פסול [היה] שיצא:

אמר לי בני ואי אתה אומר כן. שיהא זריקה מועלת ליוצא ואף על פי שהוא פסול והרי המפריש חטאתו כו':

דף ז:

דין שיפטור את בשרה. ואע"פ שהוא פסול משום יוצא:

תשובה גנובה השיבו. כלומר דלאו תשובה מעליא הוא דתריץ ליה נשחט שתיהן בבת אחת דמשמע דבבת אחת אין דדמה פוטר בשר חברתה אע"ג דפסול הא שחטן בזה אחר זה לא כיון דפסול דמותר חטאת הוי:

מה לי דמה פוטר בשר חברתה בבת אחת מה לי בזה אחר זה. הואיל וסבירא ליה לר' עקיבא דדמה פוטר בשר חברתה אף על גב דפסול אלמא תשובה גנובה השיבו דלא שנא וקשיא לרבי אלעזר דאמר לא אמר ר' עקיבא אלא ששחט שניהם בבת אחת:

א"ל ר' יוחנן לריש לקיש אתה אומר כן. דחשבת להו כחד גופא אפילו כי שחטן בזה אחר זה דדמה פוטר בשר חברתה:

אילו הפריש ב' אשמות לאחריות. שאם תאבד אחת מהן שיתכפר באחרת והאי דנקט אשמות ה"ה לחטאות דאמרינן כל שבחטאת מתה באשם רועה:

ושחט את שתיהן וקדם והעלה אימורין של אחת מהן קודם זריקה. דם דאידך דדם של עצמו עדיין לא נזרק:

אי אתה מודה שאם עלו אותן אימורין שירדו. דאע"ג דהדר זרק דם דאידך לא מהניא ההיא זריקה לאימורין דלאו דידיה משום דמגופא אחרינא נינהו:

ואי סלקא דעתך כדקאמרת דלעולם חד גופא הוא אפילו בזה אחר זה אמאי אם עלו ירדו האמר עולא אמורי קדשים קלים שהעלן לפני זריקת דמים לא ירדו נעשו לחמו של מזבח דקבעו מזבח דכיון דחד גופא הוא כי הדר זריק מדמו בתר העלאת אימורין הויא זריקה חשובה ולא ירדו:

ואימורין דקדשים קלים ואימורים דקדשי קדשים חדא קדושה אית להו דגבוה נינהו:

ואי ס"ד דחד גופא נינהו כי קדם והעלה אימורי' דחד ובתר הכי זרק דם דאידך ליהני ליה דאם עלו לא ירדו אלא מדירדו ש"מ דלא הוי חד גופא דשני בין בבת אחת לזה אחר זה ולאו תשובה גנובה הוא ואישתיק ריש לקיש:

קצצתינון לרגלוהי דינוקא. להכי קרי ליה לריש לקיש ינוקא שהיה בחור ממנו ואותביה דלא אשכח תשובה. ל"א דינקא כלומר קצצתינון לריגלוהי דדין דקאי הכא:
מעשה דמים. זו זריקה:
לאחר זריקת דמים אין מועלין. בבשר דכבר יש בו שעת היתר לכהנים והיינו להקל דאין מועלין בו ועל זה ועל זה בין על האימורין ובין הבשר לאחר זריקה חייבין משום פיגול אם פיגל בחד מד' עבודות דזריקה קובעת בפיגול דכבר קרבו מתירין ובתר הכי חייבין נמי על נותר וטמא. והיינו מחמיר דקא קבעא להו בפיגול נותר וטמא:
ובקדשים קלים לאחר זריקה כולו להחמיר. דמועלין באימורין דכבר חזו לגבוה וקדשי ה' נינהו ולא ממון בעלים ומועלין בהן:
ועל זה ועל זה. בין על האימורין ובין על הבשר לאחר זריקה חייבין עליו משום פיגול נותר וטמא:
היינו כולו להחמיר. דמועלין בהם וחייבין משום פיגול נותר וטמא:
ואמאי. אית ביה איסורא:
משום דנסיב רישא מועלין לפני זריקת דמים:
נסיב סיפא. לאחר זריקת דמים אין מועלין ולעולם לית ביה איסורא. אימא סיפא כו':
ואין מועלין. בבשר מעילה הוא דליכא הא איסורא איכא והכא ליכא למימר משום דנסיב רישא דסיפא מועלין דתרוייהו ברישא דסיפא ובסיפא אין מועלין קתני וכי היכי דהכא דייקינן הא איסורא איכא הכי נמי דייקינן בסיפא דרישא ואמאי אית ליה איסור אכילה:
אמר ר' חנינא ליוצא. דאית בה נמי בהא איסור יוצא ורבי עקיבא היא דאמר זריקה מועלת ליוצא:
דכי אמר ר' עקיבא זריקה מועלת ליוצא. להוציאו ממעילה ולהביאו לשרפה ולא לאלתר כשאר קדשים פסולין אלא צריך שימתין עד שתעבר צורתו:

דף ח.

אבל לאכילה. להתירו לאכילה לא אמר שתהא זריקה מועלת והיינו דקאמר הא איסורא איכא:
סליק פירקא
הוכשרה ליפסל. כלומר משמלקה ניתוספה בה קדושה שהיא נפסלת אם נגע בה טבול יום או מחוסר כפורים ובלינה:
הוזה דמה חייבין עליה משום פיגול. דהזאה דעוף במקום זריקה דבהמה קאי דהזאה קובעת פיגול כשחישב בו קודם לכן כמו זריקה דבהמה. ושוב יש בו איסור נותר וטמא:

ואין בה מעילה. דכיון דהוזה דמו יש בו היתר לכהנים:
אבל איטמויי לא שתטמא אחרים לא:
מתניתין מני. דקתני הוכשרה ליפסל ולא ליטמא:
רבנן היא. דאמרי כשם שפוסל טבול יום משקין תרומה ואוכלי תרומה ואינו מטמא כדתנן ואלו פוסלין בתרומה כו' וטבול יום כך פוסל אוכלי קדש ומשקי קדש ולא מטמא:

דף ח:

אמר רבא לאבא שאול. שאמר נמי דקאמר תחילה לקדש דקעביד קדש ראשון מיתרצא מתניתין דודאי טבול יום מדאורייתא אינו אלא פוסל ורבנן עבדו מעלה חומרא בקדשים דעביד תחילה לקדש:
ולרבי מאיר. נמי מיתרצא מתניתין דהאי דקאמר מטמא את הקדש מדרבנן קאמר דמעלה עבדו בקדשים. וקסבר ר' מאיר עבדו רבנן טבול יום בקדשים כאוכל שני מה אוכל שני מטמא את הקדש להיות שלישי והשלישי בקדש טמא והרביעי פסול. ופוסל את התרומה כדתנן והשלישי בתרומה פסול אף טבול יום נמי מטמא את הקדש ופוסל את התרומה אבל מדאוריית' אינו אלא פוסל מאחר שטבל:
ולרבנן דאמרי. כשם שפוסל ולא אמרי דמטמי קסברי כיון דטבל קלישא טומאתו ופסול משוי ולא טמא:
הא איסורא איכא. כלומר איסור אכילה. ואמאי הא ממונא דכהנים הוא. מאחר שהוזה דמה:
א"ר חנינא ליוצא. כגון שיצאה ור' עקיבא היא דאמר זריקה מועלת ליוצא לאפוקיה מידי מעילה אבל לאו בת אכילה כדאמרינן לעיל בסיפא דפירקין אבל לאכילה לא מרצה והא הזאה נמי נפקא מידי מעילה אבל להתיר יוצא לאכילה לא מהניא והיינו דקא דייק אבל איסורא איכא דלאו בת אכילה היא:
מיצוי חטאת העוף. דכתב בה והנשאר בדם ימצה אינו מעכב דכיון שהוזה אע"ג דלא מיצה אמרינן נעשת מצותו ויצא מידי מעילה וחייבין עליו משום פיגול:
ותני רב. הוזה דמה ולא קתני מיצה אלמא דסבירא ליה נמי דמיצוי לא מעכב:
ורב אדא בר אהבה אמר משמיה דרב דמיצוי חטאת מעכב:
בשלמא לרב אדא בר אהבה היינו דכתיב והנשאר בדם ימצה אל יסוד המזבח חטאת היא. דההוא דנשאר נמי קרוי חטאת אלמא דשיריים דמיצוי מעכבי:
אלא לרב הונא דאמר דמיצוי לא מעכב מאי והנשאר. אמאי איצטריך למיכתב והנשאר להכי לכדתנא דבי ר' ישמעאל שאם נשאר מצוה למעבד מיצוי אבל אינו מעכב:

ומאי חטאת היא אירשא. כלומר לאו כדקאמרת דוהנשאר קאי אנמצה דמיצוי מעכב אלא אירשא דקרא קאי אוהזה מדם החטאת באצבעו חטאת היא לומר דהזאה מעכבא ולא מיצוי:

הכי נמי שאם ניתותר. כשקמץ את המנחה הכי נמי שאם ניתותר שפיר ואי לא לית לן בה. והתניא מסלתה ומשמנה. הוה יכול למימר מסולת ומשמן מאי מסלתה ומשמנה שיהא כל סולתה ושמנה שלם ואפילו שירים:

דף ט.

פרט לשחסר סולתה. ואפילו דשירים אלמא דחיסור שירים מעכב הכא נמי והנשאר בדם דמיצוי נמי מעכב. לא דמי התם גבי מנחה כתיב והנותרת קרא יתירא דכתיב ביה והנותרת תרי זמני שנה הכתוב בהו לעכב פרט לשחסר:

הכא כתיב והנשאר. לחודה משמע שאם נשאר קתני מיהת ומיצה דמן מכלל דמשמע דמיצוי מעכב נמי בחטאת העוף הואיל ומצי מפגל בו במיצוי:

לצדדין קתני. שמלקה משמע אתרוייהו אחטאת העוף ואעולת העוף ומיצה לא קתני אלא בעולת העוף דלית בה אלא מצוי אבל בחטאת העוף לא מצי מפגל במיצוי ולא מעכב:

והא תני דבי ר' ישמעאל התם. בפרק איזהו מקומן של זבחים:

שירים מעכבין. דהכי קאמר התם שירים מעכבין איכא בינייהו ר' ישמעאל סבר מעכבין ואמר רב פפא התם דכולי עלמא שירים לא מעכבין והכא במיצוי חטאת העוף מעכב איכא בינייהו. מר סבר רבי ישמעאל מעכב. ומר סבר ר' עקיבא אינו מעכב וקשיא דר' ישמעאל אדר' ישמעאל:

תרי תנאי אליבא דרבי ישמעאל. האי תנא דהכא סבר אליבא דרבי ישמעאל דמיצוי לא מעכב דאמר שאם נשאר ימצה:

מיצה דמה חייב עליה משום פיגול. דמיצוי דעולת העוף קאי במקום זריקה דבהמה והזאה דחטאת העוף דלא כתיב בה אלא ונמצה דמה וההוא מיצוי קבע לה בפיגול אם חישב עלה במליקה להקטירה חוץ לזמנה דכי מיצה דמה קרבו מתירין דפיגול:

ואם אכל שוב ממנה חייב כרת. וה"ה דבתר הכי חייב עליה משום נותר וטמא:

ומועלין בה עד שתצא לבית הדשן. דכיון דכולה כליל ולית בה שעת היתר לכהנים לעולם מועלין בה עד שתישרף כולה ותינטל מאפרה תרומת הדשן כדכתיב והרים את

הדשן אשר תאכל האש ושוב שנעשת מצותה ויוצאה לבית הדשן אל מחוץ למחנה אין מועלין בה:
פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים. הוו קדשי קדשים ואין בהן היתר לכהנים כלל:
והזאת דמן קובעתן. לפיגול לכרת האוכל מהן אם חישב עליהן בשעת שחיטה וכיון דלית בהו היתר לכהנים מועלין בהן בבית הדשן חוץ למחנה היכא דנשרפים מי שנהנה מהן:
עד שיתיך הבשר. עד שיתאכל הבשר דכיון דלשרפה קיימי לא נעשת מצותן עד שיתיך הבשר:
העולה. וכל הני דמפרש במתניתין בקדשי קדשים מיירי:
ואין מועלין בעורה. דשל כהנים הוא דכתיב עור העולה אשר הקריב לכהן לו יהיה:
ומועלין בבשר עד שתצא לבית השרפה. דכליל הוא:
שתי הלחם מועלין בהן משהוקדשו. בקדושת פה:
קרמו בתנור. היינו תחילת תיקונו וההיא קרימא חשיבא בהכשר ליפסל כשחיטה דקדשי קדשים והכא לא כתב בלינה משום דשתי הלחם נאכלות לא פחות משנים ולא יותר על שלשה ואם יש ספר שכתוב בלינה קסבר לאחר זמן אכילתן נפסלות בלינה והוכשרו נמי לישחט עליהן את הזבח דכיון דקרמו קרויין לחם:
ואין בהן מעילה. דיש בהן שעת היתר לכהנים וכבר נעשת מצותן:
ולחם הפנים. נמי בההוא ספר דלא כתב ביה ובלינה היינו טעמא שהרי נאכל משבת ועד שבת והיכא דכתב ובלינה קסבר אם לן לאחר זמן נפסלין:
והוכשר. נמי להיסדר על גבי השולחן:
קרבו הבזיכין. היינו מכשיריו:
ואין בו מעילה. שהותר לכהנים ונעשת מצותו. המנחות כו'. אבל מועל בקומץ עד שישרף כולו ויצא לבית הדשן כדין אמורי חטאת ואשם:
אפר תפוח. היינו לאחר שהרים תרומת הדשן ושמו אצל המזבח למטה והנשאר בדשן שעל גבי המזבח היה צוברו ביחד ועושהו עגול כעין תפוח וגבוה כעין כובע ואח"כ היה פושט בגדיו ולובש בגדיו גרועים והיה מוציאו חוץ למחנה לבית הדשן וההוא קאמר הנהנה מאותו אפר תפוח:
ר' יוחנן סבר. כיון דצריך הוצאת הדשן בגדי כהונה דההוא ולבש בגדים אחרים היינו בגדי כהונה אלא שפחותים מן הראשונים בקדושתיה קאי ומועלין בו אפילו לאחר תרומת הדשן:
תנן מועלין בה עד שתצא לבית הדשן. משמע דאע"ג דנתרמה תרומת הדשן מועלין בה עד שתצא לבית הדשן (מועלין):

קשיא לרב. אימא עד שתראה לבית הדשן מועלין בו כלומר עד שעת שתורם לתרומת הדשן מועלין בו. אבל מאחר שנתרם ששוב אותו הנשאר ראוי ועומד הוא להוצאת הדשן שוב אין בו מעילה והיינו כרב:

דף ט:

וכולן שפקעו מעל גבי המזבח. לארץ לא יעלו במסכת זבחים בפרק המזבח מקדש קתני ואלו אם עלו ירדו בשר קדשי קדשים כו' הצמר שבראשי כבשים ושיער שבזקן התישים (שמחובר לאימו') והעצמות והגידים וקרנים וטלפים בזמן שהן מחוברין יעלו שנאמר והקטיר הכהן את הכל המזבח:

פרשו לא יעלו. וכולן שהיו בראשו של מזבח ופקעו מעל גבי המזבח לא יחזיר:

וכן גחלת שפקעה. לאו בגחלת דאימורין קאמר אלא מגחלת דעצים קאמר דאי מאימורין ודאי הוא חייב להחזיר דהא לא נעשת מצותו עד שנתרמה תרומת הדשן:

מעל גבי המזבח לארץ הוא דלא יחזיר. הא על גבי המזבח כגון שפקע מצד זה של מזבח לצד זה על גבי המזבח יחזיר ומדקא דייקינן יחזיר משמע נמי דאפילו פקע לאחר הרמת הדשן נמי על המזבח לצד המזבח יחזיר ומדצריך להחזיר ש"מ דמועלין בו לאחר הרמת הדשן והיינו כר' יוחנן וקשיא לרב:

אמר לך רב שאני גחלת דאית בה מששא. משום הכי חשיבא וצריכה חזרה ומועלין בה אפילו לאחר הרמת הדשן אבל דשן דאין ביה מששא לא:

איכא דמותיב להך גיסא. טעמא דגחלת דאית בה מששא כי פקעה מעל המזבח הוא דלא יחזיר הא על המזבח יחזיר:

הא אפר דלית ביה מששא. אפילו על גבי המזבח לאחר הרמת הדשן אין מועלין בו:

אמר לך ר' יוחנן הוא הדין דאפילו אפר. שפקע ע"ג המזבח לאחר הרמת הדשן יחזיר ומועלין בו והיינו טעמא דקתני גחלת ולא אפר דהיינו דשן לאשמועינן דאפילו גחלת דחשיבה כי פקע מעל גבי המזבח לארץ לא יחזיר:

רב אמר מה שנהנה יפלו לנדבה. כלומר קרן וחומש שהוא חייב לשלם בשביל מה שנהנה יפלו לנדבה וחייב נמי להביא אשם מעילה ומתכפר בו בשביל שמעל ולוי אמר יביא מאותו קרן וחומש דבר שכולו קרב למזבח:

ומאי ניהו קטרת. מעילה זו להיכן הולכת קרן וחומש שחייב להביא מי שנהנה מן הקדשים להיכן הולכת:

הלמדים לפני חכמים. היינו לוי מר' איהו קתני הא ברייתא יביא דבר שכולו למזבח קטרת ואעפ"כ מביא אשם מעילה:

הנהנה מדמי חטאת ומדמי אשם. כגון שהפריש מעות לחטאתו או לאשמו ונהנה ממקצתן עד שלא קרבה חטאתו יוסיף ויביא חטאתו הכי קאמר אם נודע לו שנהנה מהן עד שלא לקח חטאתו מוסיף האי קרן וחומש שחייב לשלם על הנהו מעות דפיישי דלא מעל בהן ויביא חטאתו מאלו ומאלו וה"ה נמי לאשם:

כבר קרבה חטאתו. קודם שנודע לו שמעל ואח"כ נודע לו ילכו האי קרן וחומש לים המלח דכיון דאילו לא קרב חטאתו עדיין הוה מוסיף הא קרן וחומש על דמי חטאתו ומביא בהן חטאת יפה השתא שנודע לו לאחר שקרבה חטאתו והנך מעות דקרן וחומש דהוה צריך להוסיף על דמי חטאתו כיון דקרב חטאתו הוו כחטאת שכפרו בעלים וחטאת שנתכפר בעלים למיתה אזלא. והולכת מעות לים המלח היינו במקום מיתה. ואם כבר קרב אשמו נמי יפלו הקרן והחומש לנדבה. משום דקי"ל כל שבחטאת מתה באשם תרעה עד שתסתאב ויפלו דמיו לנדבה. הנהנה מקדשי קדשים לפני זריקת דמים כו':

מה שנהנה. יפלו לנדבה היינו תניא כותיה דרב:

כל קרבן מזבח למזבח. קרבנות בדק הבית לבדק הבית קרבנות הצבור לנדבת צבור. הכי קאמר מה שנהנה מקרבנות מזבח יפלו לנדבה למזבח ומקדשי בדק הבית ישלם לנדבה דבדק הבית ומקרבנות צבור לנדבת צבור לשופרות. רישא דאמר דילכו לים המלח רבי שמעון היא דאמר חטאת שכיפרו בעליה תמות:

דף י.

וסיפא. דקתני קרבנות מזבח למזבח:

רבנן. היא דאמרי דאין חטאת מתה אלא אותה (כפרה) [שאבדה] ונמצאת לאחר [כפרה] וכן המעות:

שאם נהנה מבשר ק"ק שנטמאו לפני זריקה ומאימורי קדשים קלים לאחר שהעלן על גבי המזבח. אפילו קודם שנעשו אפר פטור:

פשיטא. דפטור מאי קא מפסיד לא לכהנים קא מפסיד דכיון דניטמא בשר קדשי קדשים לפני זריקה לא חזי לכהנים ולא לגבוה קא מפסיד באימורי קדשים קלים שהרי כבר העלן ונעשת מצותן:

מהו דתימא בשר קדשי קדשים שניטמא. אכתי אית ליה מקצת קדושה דבעי שרפה לכהנים בקודש כשאר פסולי קדשים:

ואימורי קדשים קלים. שהעלן אכתי איכא בהו מצוה להפוכי בצינורא כדי שיהו נשרפין לגמרי וליחייב בהו משום מעילה:

קמ"ל דלא. ואי קשיא לך אמאי אמר עולא באימורי קדשים קלים לאחר שהעלן פטור ממעילה והא אמרן לעיל לפני תרומת הדשן דכולי עלמא לא פליגי דמועלין בהן [והני אימורים נמי] לפני תרומת הדשן הוא ואמאי פטור הא לא קשיא התם לעיל בעולה ובאימורי קדשי קדשים מיירי דחמירי משום הכי מועלין בהן עד שתצא לבית הדשן. אבל אימורי קדשים קלים לא חמירי כ"כ משום הכי הנהנה מהן מאחר שהעלן פטור:

הני מילי היכא דאיתידע ליה דמעל קמי כפרה. קודם שקרב חטאתו דכיון דהוה ליה להוסיף[1] אלו מעות קרן וחומש על דמי ושיירינהו הוו כחטאת שכיפרו בעליה וילכו לים המלח:

אבל נודע לו שמעל לאחר כפרה. לאחר שקרב חטאתו הני קרן וחומש אין מביא בהן שוב חטאת דכבר כיפרו בעלים והוויין לאיבוד וילכו לים המלח אלא יפלו לנדבה דאין מפרישין תחילה ליאבד לים המלח:

הקומץ והלבונה והקטורת ומנחת נסכים. מנחה הבאה עם הזבח דאין בה שיריים וכל הני כולהי כליל נינהו:

מועלין בהן משהוקדשו. בקדושת פה בעלמא:

ופיגול אין בהו. דאין להן מתירין:

כל שיש לו מתירין. כגון שלמים וחטאת ואשמות דדמן מתירים אימורים למזבח ובשר לכהנים או דבר שיש לו מתירין למזבח בלבד כגון עולת העוף ופרים הנשרפין ושעירים הנשרפים שדמן מתירן למזבח בלבד וכגון שתי הלחם דדמן של כבשים הוו מתיריהן. וכגון לחם הפנים דסידור בזיכין הוי מתירן וכגון מנחות דיש להן היתר בקומץ:

אין חייבין עליהן משום פיגול ונותר וטמא. עד שיקרבו מתירין דהכי כתב גבי פיגול בשלמים לא ירצה ואמר (בהו) [כהרצאת] כשר כך הרצאת פסול כו'. ויליף נותר וטמא מפיגול:

וכל דבר שאין לו מתירין כי הני הקומץ והלבונה כו' דהן עצמן מתירין הן:

חייבין עליהן משום נותר וטמא. משום טמא כי היכי דמפרש לקמן בגמ' וטומאתו עליו ונכרתה בכל הקדשים הכתוב מדבר ומשום נותר דילפינן ליה חילול חילול מטמא אבל חיוב פיגול אין בו משום דחיוב פיגול לא כתב אלא בדבר שיש לו מתירין דהא בשלמים

[1] נראה דצ"ל דהוה ליה להוסיף קרן וחומש על דמי חטאת שהפריש ושיירינהו וכו'.

כתב וכן יליף נותר וטמא מפיגול גבי דבר שיש לו מתירין דנותר יליף קדש קדש מפיגול וטמא יליף חילול חילול מנותר:
מנהני מילי. דנותר וטמא דחייבין עליהן בין בדבר שיש לו מתירין בין בדבר שאין לו מתירין:

דף י:

דת"ר יכול כו'. פיגול שהוא חמור שהוא בידיעה אחת חייב כשנודע לו דאינו צריך ב' ידיעות כטומאת מקדש וקדשיו דהכי אית לן בטומאה ונעלם מכלל שידע והוא ידע הרי כאן ב' ידיעות:
וקרבנו קבוע. חטאת בהמה:
ולא הותר מכללו. בצבור אבל טומאה הותר מכללה בצבור כגון פסח הבא בטומאה:
לרבות כל הקדשים לטומאה בין שיש להן מתירין בין שאין להן מתירין יכול אם הוא דבר שיש לו מתירין שיהו חייבין עליהן מיד משום טומאה קודם שיקרבו:
ת"ל אשר יקרב. דמשמע דבנגיעה לחודה הוי חייב דכי יגע מתרגימנא ארי יקרב:
וכי יש נוגע שהוא חייב. כרת א"כ למה נאמר אשר יקרב (לומר שאין חייבין עליו) הכי קאמר האי דכתב אשר יקרב לאו נגיעה משמע אלא הכי משמע אינו חייב עליו משום טמא אלא עד שיכשר ליקרב:
הא כיצד כל דבר כו'. ונותר יליף חילול חילול מטמא:
הדרן עלך חטאת העוף
ולד חטאת ותמורת חטאת וחטאת (שכיפרו) [שמתו] בעליה ימותו. דהני נינהו מהנך חמש חטאות דגמירי דמתות והנך תלת לעולם מתות בין קודם כפרה ובין לאחר שנתכפרו:
ושעברה שנתה. כגון שלא הספיק להקריבה עד שעיברה שנתה:
ושאבדה. עד שהיא תמימה ושוב נמצאת והרי היא בעלת מום אם כפרו בעלים באחרת שלא רצו להתכפר בדמי אלו שעיברה שנתה או שאבדה ונמצאת בעלת מום בין זו ובין זו תמות:
ואין עושה תמורה. דכיון דכיפרו באחרת ולא אחשבוה להני לא חזו לא לקדושת הגוף ולא לקדושת דמים הילכך לא אלימי למתפס תמורה וימותו אע"ג דבעלמא בעלת מום עושה דכתיב או רע בטוב הכא לא תפיס:
ולא נהנין. בהן לכתחלה הואיל וקדושין הוו ואם נהנו אין מועלין בהן מדאורייתא אלא מדרבנן דמייתי קרן לחוד:

דף יא.

ואם עד שלא כיפרו הבעלים. שעדיין לא כיפרו באחרת ורוצים להתכפר בדמי אלו אותה שהיא בעלת מום כיון דמסאבא וקיימה תמכר לאלתר ויביא חטאת בדמיה ואותה שעיברה שנתה תרעה עד שתסתאב ותמכר ויביא בדמיה אחרת:

ועושה תמורה ומועלין בה. הואיל דיש בהן קדושת דמים:

מאי שנא רישא. הני תלת דלא קא מפליג בהו רישא פסיק ליה דבין משכיפרו ובין עד שלא נתכפרו לעולם ימותו ואי' דאמר מה הפלגה איכא למיעבד להו ברישא:

הא תנא ליה גבי תמורה. ליה נמי כי האי גוונא:

תנא התם אגב (דאידחי) דאיירי בתמורה והכא משום מעילה:

המפריש מעות לנזירותו. ולא פירש אלו לעולתי ואלו לחטאתי ואלו לשלמים:

לא נהנין ולא מועלין. בכל אותן המעות:

מפני שהן ראויין. ראוי לבוא כולן לשלמים. כלומר דמכל מעה ומעה מצינן למימר זו לשלמים הפריש ושלמים קדשים קלים נינהו ואין בהן מעילה כדתנן בפרק קמא קדשים קלים לפני זריקת דמים כו' ומ"ט אזיל לקולא דאי אמרת נימא שהן ראויין לבוא כולן עולה ואית בהו מעילה מ"מ דמי קדשים קלים יש בהן דאינן בני מעילה ואי קא מייתי עלייהו קרבן מעילה אישתכח דקא מייתי חולין לעזרה הילכך אזיל לקולא דלא נהנין ולא מועלין:

יפלו לנדבה. שהלכה היא בנזיר:

דמי חטאת ילכו לים המלח. דחטאת שמתו בעליה היא:

דמי עולה יביאו עולה.[2] האשה שמתה יביאו יורשין עולתה דדורון בעלמא הוא:

ונאכלין ליום אחד. כדין שלמי נזיר:

ואין טעונין לחם. משום דכתיב ביה ונתן על כפי הנזיר והא ליתי' דמייתי:

מפני שהן ראויין לבוא בהן תורין שלא הגיע זמנן. וכיון דראויין הן לבוא לאחר זמן מצי למיתני לא נהנין ולא מועלין:

ובני יונה שעבר זמנן. תחילת הציהוב שבזה ושבזה הפסולין לקרבן וכיון דפסולין לאו קדשי ה' נינהו ולית בהו מעילה:

אמר רבא. לא דמי מפריש מעות לנזירותו למפריש מעות לקינו. דגבי נזיר אמרה תורה במעות סתומים הבא שלמים. משום דמחוייב להביא בהן נמי שלמים הילכך אמרינן מפני שראויין להביא בכולן שלמים לית בהו מעילה אבל הכא במפריש מעות לקינו מי

[2] צ"ל דדורון בעלמא הוא וכדתנן בקינין פ"ב דהאשה שמתה יביאו יורשין עולתה.

אמרה תורה הבא תורין שלא הגיע זמנן שאינן ראויין למזבח למאי כן קא מייתו להו הילכך לא תני הכי:
הדם בתחילה. אין מועלין בו והוא קודם זריקתו:
יצא לנחל קדרון מועלין בו. היינו בתר זריקה. כדתנן אלו ואלו מתערבין באמה ויוצא לנחל קדרון ונמכרין לזבל ומועלין בו והא מעילה מדרבנן היא ולא מדאורייתא דאין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו:
ירדו לשיתין אין מועלין בהן. דכבר נעשת מצותו מה לאחר כפרה אין בו מעילה מדאורייתא דנעשת מצותו:
אימא הכי לאידך גיסא מה לפני כפרה יש בו מעילה דאכתי לא נעשת מצותו. לטעמא דרבי יוחנן קאמר דדריש הוא:
וקאמר ליה (האי הוא) [מאי חזית] דדריש הכי [אמר לך] (ואמר) רבי יוחנן וכי יש לך כו' ש"מ דמיסתבר הכי כדאמינא:

דף יא:

והרי תרומת הדשן דנעשת מצותו ויש בו מעילה. מתרומת הדשן עצמו מיירי דהוי אצל המזבח כדאמר בפירקין דלעיל הנהנה מאפר תפוח ר' יוחנן אמר מועלין בו אימא הכא נמי:
ליכא למימר הכי משום דהוה ליה תרומת הדשן ואיברי שעיר המשתלח שני כתובין הבאין כאחד ואין מלמדין:
הניחא למאן דאמר. במסכת יומא בפ' שני שעירי יוה"כ אין נהנין אף על גב דנעשת מצותן משום דכתיב גזרה שפיר הוו ב' כתובים הבאין כאחד ואין מלמדין:
מלמד שהן טעונין גניזה. דאית בהו מעילה הנהנה מהן שפיר:
אלא לר' דוסא דאמר מותר לישתמש בהו כהן הדיוט. אלמא לית בהו מעילה. אפילו למאן דאמר מלמדין הני אין מלמדין דתרי מעוטי אית בהו:
כתיב הכא הערופה. דה"א יתירא הוא:
וכתיב התם ושמו. וי"ו בתראה מיותר לומר לך הני (אין) אית בהו מעילה לאחר שנעשת מצותו מידי אחרינא לא:
לימא מתני'. דקתני דנסכין שירדו לשיתין אין מועלין בהן דלא כר' אלעזר בר צדוק דאית ליה דנסכין שריפתן בקדושתן וכיון דמצריך להו שריפה אלמא אית ליה דמועלין בהן:
מה נותר דשריפתו בקדושה. דכל פסולי דקדשים שריפתן בקדש דגמ' מחטאת דכתיב וכל חטאת אשר יובא מדמה וגו' בקדש באש תשרף שרפתו תהא בקדושה:

אפילו תימא ר' אלעזר בר' צדוק היא. והאי דקתני מתני' ירדו לשית אין מועלין בהן דאי קלט קתני כגון שלא ירדו ממש לארץ אלא קודם שירדו פשט ידו למטה וקלטן מן הדפנות אין מועלין בהן הא ירדו לשית מועלין בהן ואי' דמפרשי הכי אפילו תימא מתניתא רבי אלעזר בר' צדוק הוא והאי דקתני הכא ושורפין אותו בקדושה משום דאי קלט לקדושה כלומר דלול קלטן לקדושה:

ל"א והאי לישנא הוי דעיקר דהכי כתיב במסכת סוכה לימא מתניתא רבי אלעזר בר' צדוק היא מדאצטריך לתנא למתנא ירדו לשיתין אין מועלין בהן אלמא דסבירא ליה כר' אלעזר דלול קטן היה שם דיכול להביאן דרך לול דאי רבנן דקסברי דשיתין מחוללין ויורדין עד התהום היאך יכול ללוקטן ולמעול בהן הא נחיתו להו לתהום:

אפילו תימא רבנן דאי קלט. שאם הכניס ידו בשיתין וקלטן וקבל הנסך קודם שירד לתהום אפילו הכי קמ"ל דאין בו מעילה:

דאי ר' אלעזר בר' צדוק. כיון דאמר ושורפין אותו בקדושה אכתי בקדושה קיימי אפילו תימא רבי אלעזר בר' צדוק ואין לך דבר כו'. אמאי קאמר ושורפין אותו בקדושה הכי קאמר אם בא לשורפו שורפו בקדושה אבל אין בו מעילה:

דישון מזבח הפנימי והמנורה. הדשן שלהן היה מוציאו ומניחו אצל מזבח החיצון מקום שהיה מניח את תרומת דשן של מזבח החיצון ואחר שהוציאו שם לא נהנין ולא מועלין דהכא לא כתיב ביה ושמו כמו בדישון מזבח העולה:

המקדיש דישון מזבח בתחילה מועלין בו. הכי קאמר אם הקדיש אחד מעות דמי אותו דישון כגון דאמר הרי עלי דמי דישון בתחילה קודם שהוציאו לעזרה דיש בו מעילה ואח"כ הוציאו לחוץ ובא אחד ונהנה מן הדישון אף על גב דכבר נעשת מצותו אפילו הכי מועלין בו דכיון דנהנה ממנו וחיסר מן הדשן שוב ליכא לשער כמה היו דמיו כשנתנדבה ונמצא מפסיד להקדש משום הכי מועלין בו לאלתר כשנהנה ממנו:

בשלמא מזבח החיצון. בהדיא כתיב ביה דדשן שלו היה מניח אצלו דכתיב והרים את הדשן אשר תאכל האש וגו' משום הכי מצינו למימר דאותו דישון הוי קודש:

דף יב.

אלא מזבח הפנימי מנין. דהוה ליה עביד דישון כלל ושהיה מניחו אצל מזבח החיצון: אמר קרא והסיר את מוראתו וגו':

אם אינו ענין למכתב אל מקום הדשן הכא דיכול למימר והשליך אותה אצל המזבח ובהכי סגיא דידעי' דהיינו מקום הדשן תנהו ענין האי אל מקום הדשן לדישון של מזבח הפנימי וששם היה מקומו:

אימא אידי ואידי. קראי בדשן של מזבח חיצון מיירי והאי דשנה עליו הכתוב משום דלקבוע לו מקום אתא דמקום השלכת מוראת העוף תהא אצל המזבח ואכתי לא ידעינן אי הוה ליה דישון אי לא וההוא קרא דכתיב ודשנו את המזבח ההוא בשעת מסעות קא מיירי:

ודאי מצי יליף מהכא א"כ הוא כדקאמרת דלקבוע לו מקום הוא לימא קרא והשליך אותו אצל המזבח ותו לא וממילא ידעינן דהיינו מקום הדשן דיליף אצל מושמו אצל המזבח ואיכא למימר דתרוייהו במזבח החיצון קא מיירי אלא מדאצטריך למכתב בהאי קרא הדשן ש"מ בדישון של מזבח הפנימי קא מיירי:

הדשן. מריבויא דה"א אתי דישון של מנורה:

בשלמא לר' שמעון. דקא מחייב מעילה בלא הגיע זמנן:

כדקתני טעמא שהיה ר' שמעון אומר. בפרק אותו ואת בנו השוחט אותו ואת בנו קדשים בחוץ שני הרי הוא בלא תעשה דשחוטי חוץ ואין כאן כרת:

שהיה ר' שמעון אומר. כל הראוי לאחר זמן כגון זה שהוא ראוי לישחט למחר ושחטו בחוץ הרי הוא בלא תעשה ואין בו כרת דאינו מתקבל בפנים דאותו ואת בנו נוהג נמי בקדשים אף הכא נמי הני תורין שהקדישן קודם זמנן כיון דלקמן מיחזי אית בהו מעילה השתא:

אלא לרבנן. תנא קמא דאמר לא נהנין ולא מועלין:

מאי שנא ממחוסר זמן. דבהמה דנכנס לדיר להתעשר כדאמרינן בפרק מעשר בהמה [בהלכה דהלקוח תניא ר' שמעון בן יהודה אמר משום ר' שמעון מחוסר זמן כו'] נכנס לדיר להתעשר והרי הוא כבכור מה בכור קדוש לפני זמנו וקרב לאחר זמנו אף מחוסר זמן קדוש לפני זמן וקרב לאחר זמן ומעשר יליף העברה העברה מבכור אף הני תורין נמי ליקדשו לפני זמנן ולמעול בהן:

אמרין. לא דמי מחוסר זמן דבהמה למחוסר זמן דעופות דהיינו טעמא דקדושה דמחוסר זמן דבהמה מידי דהוה אבעל מום דבהמה דבר פדיון הוא כדתנן כל הקדשים שקדם מומן להקדישן ונפדו דמיגו דחשיבא דאית בה קדושה כשהיא בעלת מום אית ביה נמי קדושה אפילו כשהיא מחוסר זמן אבל עופות דליכא למימר בהו האי מיגו הואיל ואין המום פוסל בעופות הכי נמי אין בהן קדושה במחוסר זמן:

יצאו מידי מעילה דבר תורה. דלאו קדשי ה' נינהו דלא חזו לגבוה דהא מתו:
א"ל. רבא אע"ג דאמינא יצאו מידי מעילה דבר תורה:
מודינא לך דאיכא מעילה מדרבנן. ומשלם הקרן בלבד אפילו בתורין שלא הגיע זמנן:
וקשיא לי לרב חסדא מי איכא מידי. דמעיקרא לית בה מעילה כלל ולבסוף אית בה מעילה מדרבנן ואתורין קא קשיא ליה והכי קא קשיא ליה אי אמרת בשלמא היכא דהוה ביה מעילה מדאורייי' מעיקרא כגון הני קדשים שמתו אי אמרת דאית בהו מעילה מדרבנן לבסוף שפיר אבל בתורין שלא הגיע זמנן דלא הוה בהון מעילה דאורייי' בשעת הקדש דהא לא חזו לקדשי ה' מי אמרי' דליהוי בהון מעילה מדרבנן:
דם בתחלה. לאלתר כשנשחט קודם שנתקבל בכלי אין מועלין בו:

דף יב:

המקיז דם לבהמת קדשים. אותו דם שהקיז:
אסור בהנאה ומועלין בו. דכיון דלא חזי לזריקה חשיב נמי כי גופה דבהמה ומועלין בו:
דלא מתקיימא הבהמה בלא דם. דדם הוא הנפש הלכך מועלין בו:
הזבל והפרש שבחצר. של הקדש וה"ה דאפי' בכ"מ אלא דרגיל למיהוי בחצר של הקדש:
הכא נמי נימא לא מתקיימא בהמה בלא פרש. שלא יהא לה קצת פרש בבטנה ולימעול ביה:
אמרין. לא דמי דמה לפרשה דפרש מן עלמא אתי לה לבהמה מחמת מאכל אפילו אזיל האי לגמרי מגופא אתי אחרינא כשתחזור ותאכל ולא כגופא דמי:
מסייעא ליה לר' אלעזר. הא דקתני לא נהנין ולא מועלין דהיינו קדוש ואינו קדוש[3] והכי מסייע ליה דקדוש ואינו קדוש זהו לא נהנין ולא מועלין דההיא דקתני לא נהנין ולא מועלין מסייע בה הכי ודמיו יפלו ללשכה לבדק הבית ובמסכת זבחים הויא:
בד"א בקדשי מזבח. דהואיל וחלב וביצים אינן ראוין למזבח הלכך לא נהנין ולא מועלין:
אבל בקדשי בדק הבית. הכי נמי דמועלין בהן הואיל וקדושת דמים הן ראוין הן לגבי בדק הבית. השתא קא דייק לה למתני' דקתני בד"א כו':
וקאמר אלא בקדשי מזבח אי אקדיש להאי חלב ובצים לקדושת דמים. למזבח שיקנה מהן דבר הראוי למזבח לא אית ביה מעילה אמאי:
אלא אמר רב פפא חסורי מחסרא כו'. בור מלא מים. זהו ראוי לבדק הבית לבנין ולא למזבח ואי אמרינן הא חזי למזבח לניסוך המים כיון דלאו מים חיים הן לא חזו לניסוך:

[3] נראה דצ"ל והכי מסייע ליה לר"א דאמר כל מקום שאמרו חכמים קדוש ואינו קדוש דהיינו לא נהנין ולא מועלין דמיו יפלו ללישכה דההיא כו'

דף יג.

אשפה מלאה זבל. אינה ראויה לא למזבח ולא לבדק הבית דאינה ראויה לשום דבר לבנין אלא לדמיה:
שובך מלא יונים ראוי למזבח ולא לבדק הבית:
אילן מלא פירות. ראוי למזבח לביכורים ולא לבדק הבית:
שדה מלאה עשבים. אינה ראויה לא למזבח ולא לבדק הבית. תנא קמא דר' יוסי אית ליה אין מועלין בשבח הקדש כלל במה שהשביח לאחר שהוקדש:
ולד מעושרת לא יינק מן המעושרת. היינו שאם יצאת נקבה בעשירי והיה לה בן קודם לכן לא יינק ממנה שוב שבנה חולין הוא ונמצא נהנה מחלב מוקדשין:
ואחרים מתנדבין כן. כלומר אבל אחרים שהתנדבו קודם לכן רשאין ומתנין שאם תצא נקבה בעשירי יהא חלבה חולין כדי שינק את בנה ממנה בהיתר וכן נמי בולד מוקדשין לא היו מקדישין חלב אמו:
מה בכור דזכר מועלין בו. בכל דבר שיש בו אף מעשר דנהיג נמי בנקבה מועלין בכולה ובחלבה:
אתיא אמו אמו מבכור. כתיב בבכור כן תעשה לשורך לצאנך שבעת ימים יהיה עם אמו וכתיב במוקדשין והיה שבעת ימים תחת אמו מה בכור יש בו מעילה בכולו אף מוקדשין נמי:
הפועלין לא יאכלו מגרוגרות של הקדש. אע"ג דכתיב כי תבא בכרם רעך ואכלת ענבים וגו' ואפועל הכתוב מדבר כדפריש' בפ' השוכר את הפועלים אפ"ה בשל הקדש לא יאכלו דכרם רעך אמר רחמנא ולא דהקדש:
וכן פרה. שדשה בשל הקדש לא תאכל מההקדש:
מלעין מין קטנית הן. הדש מלעין בשדה הקדש מעל דנהנה משדה הקדש:
והא בתלוש בעינן. כלומר דהכי אית לן דאין מעילה במחובר לקרקע וכ"ש בקרקע עצמו ש"מ דמדקאמר מעל ש"מ דאבקה אבק של שדה מעלי לה לקיטנית לאותו מלעין ואבק שמעלה מן השדה היינו תלוש מש"ה מעל:

דף יג:

שרשי אילן של הדיוט הבאין בשדה של הקדש לא נהנין ולא מועלין הואיל ואמרינן בתר אילן אזלינן ואילן בשל הדיוט קאי:

ושל הקדש הבאין בשל הדיוט נמי. אע"ג דמצינן למימר הא אזלינן בתר אילן ושרשי אילן דקאי בשל הקדש וליהוי ביה מעילה אפ"ה אין בו מעילה דבגידולין הבאין לאחר מכאן עסקינן וקסבר האי תנא אין מועלין בשבח הקדש מדאורייתא מעין שהוא יוצא כו'. הכי הוא דמעין של הדיוט הוא ונובע משדה חולין ויוצא ומושך בתוך שדה של הקדש לא נהנין ממנו בתוך שדה של הקדש ולא מועלין:

יצאו המים. מתוך שדה של הקדש נהנין ממנו לכתחלה:

המים שבכד של זהב. אותו כד של זהב שבו ממלאין הניסוך כדתנן בפרק לולב וערבה כמעשהו בחול כך מעשהו בשבת אלא שהוא ממלא מע"ש חבית של זהב שאינה מקודשת מן השילוח כו':

ובאותן מים לא נהנין ולא מועלין. משום דלא איקדשו לניסוך המים למעילה עד שניתנו בצלוחית דהיינו כלי מקודש:

ערבה. שהיו סודרין אותה אצל המזבח לא נהנין כו':

נותנין היו ממנה בלולב. לכתחלה:

אמר ריש לקיש אין מועלין בכולן. הכי קאמר אם יש באותה כד של זהב יותר משלשת לוגין או פחות מג' לוגין אין בהן מעילה בכולן כלל:

אבל. אם יש בכד ג' לוגין לא פחות ולא יותר מועלין באותן ג' לוגין משום דבכך הוא שיעור ניסוך:

והא קתני סיפא נתנן בצלוחית מועלין. מכלל דרישא בכד של זהב אפי' בג' לוגין גמורין אין מועלין:

יש שיעור למים. הכי משמע שאין מועלין במים עד שיהא בהן כשיעור מצותן לנסך והיינו ג' לוגין:

והתנן ר' אלעזר אומר המנסך מי חג בחוץ. במס' זבחים היא:

לטעמא דמנחם יודפאה קאמר. איהו ודאי ריש לקיש בעי שיעור אלא לטעמא דמנחם קא בעי אי מה כו':

הקן שבראש אילן. עצים שעשוי מהן הקן:

יתיז בקנה. יתיז בקנה ויפיל הקן לארץ ויהנה ממנו:

המקדיש את החורש כל היער מועלין בכולו. בעצים ובענפים ובעלים:

דף יד.

גזברים שלקחו עצים מיער של חולין. לצורך קורות מועלין בעצים עצמן שהן לשום קורות:

ולא בשיפוי. הנסורות ונכייה עלין שלו:
דלא בטלה. שלא ביטלה עדיין שום עובד כוכבים בפירוש:
ריש לקיש אמר מותרת. שבלבו מבטלה בודאי העובד כוכבים דמימר אמר היא גופה לא אצלה שלא תשבר כו':
מאי לאו דאיתבר מגופו שהעוף שיבר מן הענפים של אילן אשירה ותיקן הקן וקתני יתיז דמשמע דמותר בהנאה:
לא דאייתי ענפים מעלמא. דייקא נמי דקתני גבי הקדש לא נהנין ולא מועלין אי אמרת בשלמא כו':
מידי איריא כדקא משנית. לעולם אימא לך דאיתבר מגופו דאמאי לא נהנין ולא מועלין משום דבגידולין הבאין לאחר מכן שהוקדש עסקינן וקסבר אין מעילה בגידולין אבל בגידולין דאשירה לעולם אסירי ולא קשיא לר' יוחנן ור' אבהו:
א"ר יוחנן. מתרץ בפירוש דהא יתיז לאו בקן מיירי אלא מאי יתיז יתיז באפרוחים דהא בקן [עצמו בוודאי אסור]:
אפרוחים כאן וכאן בין באילן של הקדש בין בשל אשרה מותרין. משום דלא צריכי לאילן שטסין בכל מקום שרוצין:
אבל ביצים כאן וכאן אסורין. (דלא מירי) דצריכי לאילן וכאילן דמי:
אם אפרוחין צריכין לאימן שעדיין לא גדלה נוצתן ואינן יכולין לפרוח כביצים דמי ואסירי:
אמר שמואל בונין בחול ואחר כך מקדישין. כלומר כשהיו בונין בדק הבית היו קונין כל צורך הבנין ממעות של חולין וכשנגמר הבנין כולו אח"כ היו מקדישין אותו כן שהיו מביאין ממעות של הקדש כשיעור דמי כל הבנין ושכר האומנין ואומרין תיחול קדושה שיש באלו מעות על הבנין זה ונמצא הבנין קודש והמעות יצאו לחולין ופורעין מהן שכר האומנין ופורעין לאותן שלוו מעות של חולין שנקנה בהן צורכי הבנין:
מ"ט. בונין בחול משום דמאן דמתנדב מעות לבדק הבית לאלתר מקדיש להו וכיון דמקדיש להו אין יכול לקנות מהן להדיא דבר של חולין אלא צריך לחללו הכי כדאמרן:

דף יד:

מותר הקטרת. מה שהיה יותר על שס"ה מנה:
מה היו עושין בה מפרישין ממנה שכר האומנין כו'. קס"ד השתא דלאלתר כשבנו צורכי הבנין לאלתר היו מחללין מעות הקדש בשעת קניה על העצים ועל האבנים על כל מה

שקונים ופורעין אבל לא על שכר האומנין שבונין הבנין אלא לאחר שנבנה כל הבנין היו מביאין מותר הקטרת:
ומחללין אותה על מעות האומנין. כלומר על אותן מעות הקדש שנתנו לאומנין בשכרן ויצאת הקטרת לחולין ומעות האומנין בשוה הקטרת חזרו והיו קודש וחוזרין ולוקחין אותה מותר קטורת מן האומנין ממעות תרומת הלשכה ומערבין אותה קטורת עם קטורת חדשה והויא כולה חדשה:
ואמאי ליחלה אבנין. הכי קא קשיא ליה אי ס"ד כדאמר שמואל דבונין בחול ואחר כך מקדיש' ליחלה לקטרת אבנין עצמו:
דלא איכא בנין. כלומר דלא בנו אותה שנה כלום:
והא על מעות האומנין קתני. אלמא דבנו בנין:
אין ודאי הוי בנין אלא דליכא בנין כשיעור מעות. ששוה זה הקטרת משום דלאלתר כשקונין צורכי הבנין היו פורעין ממעות הקדש מידי יום ביום והאי דקאמר דליכא בנין כשיעור מעות דבונין שנבנה באותו יום קאמר דדבר מועט היו קונין ביום אחד אבל מעות הא ומנין כיון דשכירות אינה משתלמת אלא לבסוף לכשנגמר כל הבנין יש שם שכירות הרבה הלכך מחללין אותה על מעות האומנין ולא על הבנין:
ואכתי אם איתא לדשמואל ליחלה אההיא פורתא בנין דבנו באותו יום דהא אמר שמואל הקדש שוה מנה כו':
הני מילי דיעבד אבל לכתחלה לא. הלכך מחללין אותה על מעות האומנין בלבד דהי' (להם) מקבלין מעות הרבה אבל אם היה בבנין כשיעור מעות ששוה הקטרת הכי נמי דמחללין אותה אבנין:
רב פפא אמר היינו טעמא דבונין בחול:
לא ניתנה תורה למלאכי השרת דאי אפשר דזימנין דלא יתיב בטולא דבנין מפני החמה ונמצא מעיל:
דדלמא בעי למיזגא וזגא עליהן. כלומר הוצרך לו לישב וישב עליהן ונמצא נהנה מהן:
אי בעצים דמכאן ואילך הכי נמי אלא כו'. הכי קאמר אי בעצים דלא קיימי לבנותן בבנין עד זמן מרובה הכי נמי דלא מקדשינן להו עד שיהו בנויין בבנין הואיל ואיכא למיחש דלמא אתי למיזגא וזגא עליהון וקא מעיל בקדשים:
אלא כי תנן מתניתין בעצים דיומיה. שבונה אותן באותו יום עצמו שהקדישו דהשתא ליכא למיחש דליתי למיזגא עלייהו הואיל ובני להו בבנין לאלתר:
הדרן עלך ולד חטאת

דף טו.

קדשי מזבח מצטרפין זה עם זה למעילה. אם נהנה משני קדשי מזבח בשוה פרוטה מעל ומצטרפין זה עם זה לכזית:
לחייב עליהן משום אוכל פיגול או נותר או טמא. או לחייב למעלה כזית בחוץ:
קדשי בדק הבית מצטרפין זה עם זה למעילה. אבל פיגול ונותר אין בהן דהני לא נהגי בקדשי בדק הבית דקדושת דמים נינהו:
וקדשי מזבח וקדשי בדק הבית מצטרפין זה עם זה למעילה. אבל לא לדבר אחר כדאמרן משום הכי קא פליג לה למתניתין קדשי מזבח בפני עצמו וקדשי בדק הבית בפני עצמו:
אמר ר' ינאי מחוורתא. הכי קאמר מחוור ומבורר הוא לי שאין חייבין משום מעילה אלא על קדשי בדק הבית בלבד כו':
בדרבנן. כלומר מדרבנן הוא דאית בהו מעילה בקדשי מזבח ולא מדאורייתא:
הנהנה מן החטאת כשהיא חיה לא מעל עד שיפגום. כגון שרכב עליה והכחישה ואמרינן בפרקין דלקמן דבחטאת בעל מום מיירי דקיימא לפדייה שהרי הפסיד את ההקדש שהפחיתה מדמיה וכשהיא מתה כיון שנהנה ממנה אפילו בלא פגם מעל דלא קיימא לפדייה שאין פודין את ההקדש להאכילה לכלבים:
מדרבנן[4] נמי מעל. יצאו מעילה דבר תורה משום דכתיב וחטאה בשגגה מקדשי ה' וכיון דמתו לא חזו לה':
במאי. קא מיירי עולא אי בקדשי בדק הבית מיירי אפילו כי מתו לא יצאו מידי מעילה:
לא יהא אלא דאקדיש אשפה. כלומר כי היכי דאשפה קדשה לדמיה הכי נמי אם מקדיש בהמה לאחר מיתתה לבדק הבית מי לא קדשה לדמיה ואית בה מעילה. אלא פשיטא דבקדשי מזבח מיירי ולאחר מיתה יצאו מידי מעילה מכלל דבחייהן יש בהן מעילה דבר תורה וקשיא לר' ינאי:
אמר לך ר' ינאי. אין ודאי בקדשי מזבח אית בהו מעילה אבל מהאי קדשי ה' דנפש כי תמעול מעל לה' [לא] שמעינן מיניה אלא קדשי בדק הבית דמיוחדין לה' אלא מקרא אחרינא ילפינן דקדשי מזבח אית בהו מעילה דכתיב ואיש כי יאכל קדש בשגגה ויסף חמישיתו עליו בכל קדש מיירי:

דף טו:

חמשה דכתיב בעולה מצטרפין זה עם זה:

[4] נראה דצ"ל הך מעל דקאמר נמי מדרבנן קאמר.

חמשה דברים יש בעולה הבשר החלב והסולת המנחה הבאה עמה והיין והשמן מצטרפין זה עם זה לכזית לחייב משום מעלה בחוץ וליחייב משום פיגול נותר וטמא ומשום מעילה:

ששה בתודה הבשר והחלב והסלת והיין והשמן והלחם מצטרפין לפיגול נותר וטמא: בעולם קאמרת. דמשמע דכל זבחים שבעולם יש בהן חמשה דברים להצטרף זה עם זה ולא יותר והרי תודה שיש בה ששה דברים הבשר והחלב והסלת והיין והשמן הסולת ויין ושמן של נסכי תודה (מייתר) ולחמי תודה מצטרפין ודם לא קחשיב דליתיה לא בפיגול ולא בטמא כדאמרינן בפרק כל הבשר ואית דאמרי הסולת זו מצה שבתודה והלחם זה חמץ שבה:

אלא תני בעולה. הוו חמשה דברים ולא במקום אחר:

תנינא להא דת"ר. בברייתא תנינן לה במתניתין אלמא דעיקר הויא עולה ואימורין מצטרפין לכזית:

(לה על) [להעלותן] בחוץ. כלומר דאי מקטיר חצי זית חלב וחצי זית בשר בחוץ חייב עליהן משום מקטיר חוץ והקטרה בעינן בכזית דכתיב ואם האכל יאכל ואמרינן בב' אכילות הכתוב מדבר אחת אכילת אדם ואחת אכילת מזבח מה אכילת אדם בכזית אף אכילת מזבח בכזית:

עולה דכליל היא מצטרפין. הבשר והחלב לחיוב הקטרת חוץ אבל שלמים דאין כולן כליל לא מצטרפין ועוד כיון דבשר שלמים נאכל אין בו משום מעילה בחוץ ולא מצטרפי: אלא לחייב עליהן משום פיגול נותר וטמא. בשלמים אמאי לא מצטרפין והתנן כל הפיגולין מצטרפין זה עם זה לכזית בין בשר וחלב בין פיגולין דשנים או שלשה זבחים מצטרפין:

אלא אימא. האי דקתני עולה ואימוריה מצטרפין לכזית לאו להעלאת חוץ וליחייב משום פיגול ונותר קתני דא"כ קשיא שלמים אלא אימא מצטרפין לכזית לזרוק עליהם את הדם: ור' יהושע היא דתניא כו'. משא"כ בשאר זבחים וטעמא דר' יהושע משום דכתיב ואם האכל יאכל בב' אכילות הכתוב מדבר אחת אכילת אדם ואחת אכילת מזבח מה אכילת אדם בכזית אף אכילת מזבח בכזית משום הכי אין זורק עליהן את הדם עד שישתייר מהן בכזית:

ובעולה אפילו חצי זית כו'. ובמנחה אפילו כולה קיימא ואין מן הבשר כלום קיים לא יזרוק את הדם:

מנחה מאי עבידתיה. כלומר והלא אין אחת מחמש מנחות באות עם הזבח. אמר רב פפא במנחת נסכים. קא מיירי האי דקאמר ובמנחה אפילו באותה מנחה דכתיב בנסכים ומנחתם סלת וגו' דסד"א הואיל ובהדי זבח קא אתיא כי גופיה דזבח דמיא ויזרוק עליה את הדם קמ"ל דלא:

תרומה ותרומת מעשר ותרומת מעשר של דמאי שהוא אחד ממאה. והחלה והבכורים מצטרפין זה עם זה לאסור שאם נפל מכולן שאור כדי לחמץ בתוך עיסה של חולין נאסרת:

ומצטרפין נמי לאוכל מכולן כזית בשגגה לחייב עליהן את החומש. אבל אינך לא צריכי קרא[5] דתרומת שתיהן:

כל הנבילות מצטרפין זה עם זה. לאוכל מהן לכזית ואפילו נבלת בהמה טמאה עם נבלת בהמה טהורה:

וכל השרצים מצטרפין זה עם זה. לאוכל מהן כזית:

כל שטומאתו ושיעורו שוין כגון נבלה ונבלה או כגון שרץ ושרץ:

טומאתו ולא שיעורו. כגון נבלה ושרץ דטומאתו שוה דתרוייהו הוי טומאתן עד הערב. ולא שיעורן. דנבלה שיעור טומאתה בכזית ושרץ שיעורו בכעדשה:

שיעורן ולא טומאתן. כגון נבלה ומת דתרוייהו מטמאין בכזית ולא טומאתן דאילו טומאת מת הויא טומאה שבעה וטומאת נבלה לא הויא אלא עד הערב:

לא טומאתו ולא שיעורו. כגון מת ושרץ דטומאת מת עד שבעה וטומאת שרץ עד ערב ובשיעורן נמי אינן שוין דשיעור מת בכזית ושרץ בכעדשה:

דף טז.

לא שנו. הא דתנן דנבילות מצטרפות זה עם זה דמשמע דאפילו נבלת בהמה טמאה עם נבלת בהמה טהורה:

אלא לענין טומאה. לענין נגיעה דבתרוייהו כתיב הנוגע בנבלתה יטמא:

אבל לענין אכילה. כגון לחייב עליהן משום לא תאכל נבלה לא מצטרפי אלא בעינן דליהוי בטהורין בנבלת טהורין שעור כזית בפני עצמו ובטמאין בפני עצמן מ"ט משום דבבהמה טהורה לא חייל עלה איסור לא תאכל נבלה דקסבר רב דאין איסור חל על איסור הלכך לא מצטרפי וכן בבהמה טהורה יש בה איסור לא תאכל נבלה בלבד ולא איסור טומאה והאי דקאמר וטמאים בפני עצמן לענין איסור טומאה קאמר או דמצטרפי

[5] נראה דצ"ל דהא כולהו הוי תרומה:

עם טהורין לטומאה או דאי איכא בטמאין לחודייהו כזית אית בהו איסור טומאה ולא איסור אוכל נבלה דאין איסור חל על איסור:

איכא דאמרי. הא דרב אסי פליגא אדרב דקסבר האי דקאמר רב אסי טהורה לעצמה וטמאה לעצמה משמע דבין לענין טומאה ובין לענין אכילה קאמר ורב לא קאמר הכי:

ואיכא דאמרי לא פליגא. אדרב הואיל ומצינן למידרשיה להא דרב אסי כדרב דהיכא קאמר טהורה בפני עצמה וטמאה בפני עצמה לענין אכילה קאמר אבל לענין טומאה הכי נמי דמצטרפין:

מיתת פרה וחיי גמל. כגון שאם תלש חצי זית מפרה מתה וחצי זית מגמל חי אין מצטרפין לטומאה דהא גמל חי:

הא מיתת שניהם. מצטרפין לטומאה וקשיא לרב אסי (ואיכא למימר) [למאן] דאמר דפליגא:

אימא הא חיי שניהם מצטרפין. לכזית אבר מן החי:

ומני ר' יהודה היא. דאמרינן בפרק גיד הנשה דאבר החי נוהג נמי בטמאה:

אבל מיתת שניהם לא מצטרפי א"כ מאי איריא רהיט ותני ברייתא מיתת פרה וחיי גמל אין מצטרפין. כלומר משום דזה חי וזה מת הא אמרת אפי' מיתת שניהן אין מצטרפין אע"ג דתרוייהו מייתי אלא ודאי מדנקט מיתת פרה וחיי גמל לא מצטרפין ש"מ דהא מיתת שניהם מצטרפין וקשיא לרב אסי:

ועוד תניא חצי זית פרה בחייה כו'. אבל חצי זית מפרה וחצי זית מגמל בין בחייה ובין במיתתה מצטרפין קס"ד דהאי דקאמר בין בחייה בין במיתתה היינו בין בחיי שתיהן בין במיתת שתיהן וקאמר דמצטרפי וקשיא רישא מיתת פרה וחיי גמל כו'. דדייקינן לה דבמיתת שתיהן לא מצטרפי אהא דסיפא אבל חצי זית מפרה כו':

אלא לאו ש"מ. מדבסיפא מצטרפת מיתת שתיהן ברישא נמי מצטרפת מיתת שתיהן וקשיא לרב אסי לאיכא דאמרי דפליגא אדרב:

אמר לך רב אסי האי תנא סבר איסור חל על איסור. ולי לא סבירא הכי. ואית דמפרשי קשיא רישא אסיפא. רישא קתני חצי זית פרה בחייה וחצי זית גמל[6] בין במיתתה ובין בחייה מצטרפת דהאי בין במיתתה ובין בחייה משמע בין במיתת חדא וחיי חברתה וקתני דמצטרפת אלא לאו ש"מ דמיתת שניהם מצטרפין:

הכי קאמר. אלא מאי אית לך למימר דלא תקשי לך רישא לסיפא הכי צריך לפרושי. להא סיפא דקתני בין בחייה ובין במיתתה תריץ הכי בין במיתתה במיתת שניהן דקתני

[6]נראה דחסר כאן וצ"ל במיתתה אין מצטרפין קשה אסיפא דקתני אבל וכו' בין בחייה ובין במיתתה מצטרפת.

דמצטרפין וקשיא לרב אסי להך לישנא דאיכא דאמרי פליגא אדרב דמשמע דאית ליה לרב אסי דאין מצטרפין לא לענין אכילה ולא לענין טומאה:
אמר לך רב אסי האי תנא סבר כו':

דף טז:

אכילת שרצים לוקה עליו בכזית. ולא בפחות מכזית:
מ"ט אכילה כתיב בהו. ואין אכילה פחות מכזית:
פתח הכתוב באכילה וסיים בטומאה. דכתיב והבדלתם בין הבהמה הטהורה כו' לא תשקצו את נפשותיכם באכילה קא מיירי דכי אכיל ליה קא משקץ נפשיה וסיים בטומאה דכתיב אשר הבדלתי לכם לטמא:
אלא אמר לך מה טומאה בכעדשה אף אכילה בכעדשה וקלסיה ר' יוחנן. להא דתני רבי יוסי ב"ר חנינא:
לא קשיא כאן בחייהן כאן במיתתן. הא דקתני בכזית היינו כי אכיל מינייהו בחייהון:
כאן כי אכיל מינייהו במיתתן. בכעדשה:
והא רב נמי אמתני' קאי דמתני' דקתני כל השרצים מצטרפין במיתתן קא מיירי הכי קא פריך והא אנן ידעינן בבירור דכי קאמר רב אכילת שרצים לוקה עליו בכזית אמתני' קאי וממאי ידעינן הכי משום דקאמר לעיל לא שנו אלא לענין טומאה והאי אמתני' קאי הכא נמי אמתניתין קאי וכיון דקאי אמתניתין מתניתין במיתתן קא מיירי מכלל דהאי דקאמר רב בכזית במיתתן קאמר והיכי מתרצת לה בחייהון:
א"ל רב יוסף לאביי ההיא דוקיא דילך היא. כלומר אותו דקדוק שאתה מדקדק דאמתניתין קאי שלך יהא אותו דקדוק דלא סבירא לי הכי דרב לאו אמתניתין קאי אלא שמעתא בעלמא קאמר מימרא דעלמא:
וקלסיה ר' יוחנן מיתיבי. הכי משמע דקאמר מותיב להאי דקלסיה ר' יוחנן להא דר' יוסי בר חנינא:
האיברים אין להם שיעור. כל שהוא אבר שלם אפילו יהא בו באותו אבר פחות מכזית. לענין נבילות או אבר שלם שהוא פחות מכעדשה מן השרץ מטמאין דהואיל והאיברים שלימין אע"פ שיש בהן פחות מכשיעור מטמאין שחשובין הן:
ואמר ר' יוחנן אין לוקין עליהן אלא בכזית. הכי קא פריך[7] והא הכא דאית בהו כל כך דאפילו פחות מכשיעורין מטמאין ואפילו הכי אמר ר' יוחנן דאין לוקין עליהן פחות

[7] נראה דצ"ל והא היכא באברין דאית בהו חשיבות דאפילו פחות וכו'.

מכזית האוכלו והיכי קלסיה ר' יוחנן להא דר' יוסי ב"ר חנינא דאמר דאכילה לוקין עליו בכעדשה:
אמר רבא במובדלין דבר הכתוב. ולא תשקצו את נפשותיכם מתריץ דלא תיקשי לר' יוחנן דהא דקלסיה להאי מה טומאה בכעדשה אף אכילה בכעדשה:
במובדלין קאמר. בהנך ח' שרצים שבתורה שמובדלין שחמורין שטמאין יותר מן האחרים בהנהו קאמר בכעדשה והאי דקאמר הכא דאין לוקין עליהן אלא בכזית בשאר שרצים שאין מובדלין קאמר:
אלא מעתה בהמה נמי נימא ליפלוג בה בין מובדלת לשאינה מובדלת. ולימא הכי האי דקאמרינן דנבלה מטמאה בכזית במובדלת קאמר לבהמה טהורה קרי לה מובדלת שמובדלת ומותרת באכילה בין כל שאר בהמות אבל שאינה מובדלת לאכילה דהיינו בהמה טמאה לא מטמאה אלא עד דאיכא יותר מכזית כגון כביצה:

דף יז.

א"ל כי אקשינהו רחמנא. דכתבינהו בהמה ושרץ בחד קרא דכתיב והבדלתם בין הבהמה הטהורה וגו' לבל תשקצו ולא לפלוגי שיעורייהו לשויי הפלגה בין בהמה מובדלת לשאינה מובדל' דומיא דשרץ אלא לבל תשקצו לאפושי בה לאוי יתירי לאו דלא תאכל נבילה ולאו דלא תשקצו למ"ה. ואית דמפרשי א"ל כי מקיש להו רחמנא לבל תשקצו הכי קאמר ליה אין הכי נמי דמקשינן בהמה לשרץ לשויי הפלגה בין מובדלת לשאינה מובדלת ולא למיפלג שיעורייהו אלא להכי אקשינהו דליהוי בהו הפלגה לבל תשקצו דבמובדלת יש בה משום לא תאכל נבלה (אלא) [אבל] בשאינה מובדלת לא כתיב בה לא תאכל אלא לא תשקצו:
א"ר יוחנן אמר רבי זעירא ובו. הכי קאמר הא דתנן דדם השרץ והבשר [מצטרפין] בו כלומר הני מילי היכא דהוי ההוא דם מאותו שרץ עצמו אבל אי הוי דם משרץ אחד ובשר משרץ אחר אין מצטרפין:
הטמאין מלמד שמצטרפין מה' דהויא יתירא [דריש]:
ואפי' שרץ ושרץ. כלומר כחצי שיעור משרץ זה וחצי שיעור משרץ זה מצטרפין (וחצי שיעור וחצי שיעור) בין משם אחד בין מב' שמות בין מחולד וחולד או מעכבר ועכבר ובין חצי שיעור מחולד וחצי שיעור מעכבר מצטרפות:
אמר רב יוסף כאן בכולו כאן במקצתו. כלומר אי הוו ב' שרצים כולן שלימין בין ממין אחד בין מב' מינין ופירש חצי שיעור מזה וחצי שיעור מזה או דם מזה ובשר מזה

כיון דהוו שלימין מצטרפי כאן במקצתן דלא הוי שרצים שלימין אלא במקצתן ודאי לא מצטרפת הדם עם הבשר:
אלא בו. בבשר אותו שרץ שהדם ממנו:
ואיכא דאמר כאן בכולו כאן במקצתו. אי הוה דם כולו של שרץ בכאן ולית בה כעדשה ודאי כיון דהוי כולו חשוב ומצטרף נמי אפילו עם בשר שרץ אחד (אלא) [אבל] אי לא הוי אלא מדמי מקצתו מדמו ודאי לא מצטרפת אלא בו בבשר שלו:
ומנא תימא. דשני לן בין כולו למקצתו:
נשפך על הרצפה. ברביעית דם של מת מיירי והיה מקומו קטפרס שהרצפה הויא חלקה והיה כמדרון ונתפשט הדם:
איהל על מקצתו. כגון שהיה נושא משאוי על כתפו ואיהל על מקצתו של דם טהור משום דלא איהל על כל השיעור. איהל על כולו טמא:
והאמר רב חנין אמר רב רביעית דם שהגיס בה. שניער או שהפך בה משום דבר בעולם במקל או בכוש טהור אותו המגיס אע"פ שאיהל עליו מ"ט דכיון שהיגיס בה לא סגיא דלא חסר מרביעית ממאי דדביק למקל הלכך טהור אותו דם דלא מטמא באהל הכא נמי בהאי רביעית דם שנשפך על הרצפה לא סגיא דלא ליחסר מרביעית כשירד באותו קטפרס ואמאי קאמר איהל על כולו טמא הא א"א דלא חסר פורתא מרביעית:
אלא לאו ש"מ כאן בכולו כאן במקצתו. הא דקתני איהל על כולו טמא אע"ג דאיכא למימר דחסר כל דהו הני מילי היכא דהוי הדם של מת כלו בהאי רביעית מש"ה הוי חשיב ומטמא באהל אע"ג דחסר כל דהו והאי דקתני שהגיס בה טהור דחסר כל דהו משום דלא הוה בהאי רביעית כל דמו של מת אלא מקצתו ולא חשיב:
דאמר קרא וזה לכם הטמא דהאי קרא מייתר הוי למידרש ביה הכי דהא כתב קרא אחרינא אלה הטמאים לכם בכל השרץ [כתוב בגליון ל"א כאן בכולן כאן במקצתן אי פירש רביעית דם ממת שלם איהל על כל רביעית טמא אבל אם פירש ממת חסר אע"פ שהגיס ברביעית שלם ואיהל עליו טהור. מ"ה]:
חכם לו בן יוחי. שידע להביא לו ראיה מה"ת מדעתו:
אמר להן תלמוד ערוך בפיו של רבי אלעזר בר יוסי. ראיה זו וממנו למדו ר"ש בן יוחי ולאו מדעתו אמרו ומנלן שר' אלעזר ב"ר יוסי אמרו מהכא שפעם אחת גזרה כו':
וסיפר קומי. גילח שערו שלפני מצחו והניח השיער שלאחריו כעין בלורית כדרך שהעובדי כוכבים עושין והלך וישב עמהן ולא הכירו בו שהוא יהודי:

מי שיש לו אויב יעני או יעשיר. הכי קאמר מי שיש לו אויב במאי מוטב לו להתעסק שיעני אויבו או שיתעשר:
אמרו לו שיעני. וכי האי גוונא נמי צריך לפרש אינך:
ירבה או יתמעט. ירבה בבנים או יתמעט מבנים[8]:

דף יז:

שהוא מלומד בנסים. כדרך שנעשה לו נסים במערה:
אמר להן ר"ש ואילו היה אבא יוחי כו'. אלא כשם שאני הולך בסכנה כך ילך בנו:
אמר להן ר' יוסי אנא דלמא עניש ליה ר"ש לברי הוא דקא מסתפינא. יותר ממה שאני מפחד מן האויבים שמתיירא אני שלא יכעוס עליו בשביל שום דבר ושמא יענשנו:
וקבל עליו. ר"ש דלא עניש ליה כלל:
ואעפ"כ ענשיה כדאמרינן לקמן אל יחזור הבן אצל אביו בשלום. עקם פיו ר' אלעזר בר יוסי ואמר וזה לכם כלומר עקם פיו שאמר בלחישה שלא רצה שירגיש בו ר"ש שהוא מורה הלכה בפניו:
ואעפ"כ הרגיש בו ר"ש וא"ל מעקימת שפתיך. ראיתי שהשבת תשובה וניכר שחכם אתה שידעת להשיב אבל הואיל והוריתה הלכה לפני ענשו וקי"ל דנפל בחולי אסכרה והיה יושב בספינה וכשנזכר ר"ש מה שקבל עליו שלא יענישנו ביקש עליו רחמים שיתרפא וכשהיה שוכב בחליו בתוך הספינה דרס על צוארו אחד מן הספנין בבלי דעת ויצאת האסכרה מתוך גרונו חוץ ונתרפא וכשיצאו מן הספינה ללכת לביתו של קיסר:
יצא לקראתם בן תמליון. שד הוא שקורין טיטון:
שפחה של בית אבא. של אברהם. הגר:
נזדמן לה מלאך ג' פעמים. קדים הוא על בה בברתיה דקיסר. דהכי קאמר להו בן תמליון אנא אקדימנא ואיעיל בברתיה ותשתגע ולא משכחו אסאה דמסי לה עד דתיתון אתון ותימרו ליפוק ונפיקנא ובההוא אגרא עבדי להו כל דבעיתו וזה יהיה לכם אות דכי נפיקנא מינה מתברנא כל כלי זכוכית שלה:
להההיא איגרתא דכתיבי בגוה הנהו גזרות דקתני לעיל:
אני ראיתיה ברומי. והיו עליה כמה טיפי דמים. בפרוכת דבהמ"ק קא מיירי דחזא דהות בההוא בי גזא והיו עליה כמה טיפי דם מדם יוה"כ של פר ושל שעיר שהוזה עליו:

[8] ע"כ שייך לעמוד הקודם

אפילו בקל שבשניהם. כלומר דלא מצטרף לטומאה אפילו לשיעור קל שבשניהם כלומר להצטרף פחות מכעדשה של שרץ להשלים כזית דנבילה וכ"ש דלא מצטרף לשיעור חמור וכן חצי זית של מת אינו מצטרף לחצי זית של נבילה לטמא אפילו לטומאת ערב: לא שנו. דאין מצטרף פיגול ונותר:

אלא לטומאת ידים דמדרבנן הוא. כדאמרינן במס' פסחים דגזרו בהו טומאה משום חשדי כהונה ומשום עצלי כהונה. וכיון דמדרבנן הוא מש"ה אין מצטרפין לטומאת ידים משום דלא עבדינן תקנתא לתקנתא וכיון דמדרבנן היא הא תקנתא ואי אמרינן נמי דמצטרפת השתא הוא תקנתא לתקנתא. אבל לענין איסור אכילה. דפיגול ונותר מצטרפת:

כל שבקודש פסול. כגון פיגול ונותר דהוי פסול קדש מצטרפת ובא הכתוב כו':

האוכל שנטמא באב הטומאה. והוו ולד ראשון:

ושנטמא בולד הטומאה. והוו ולד שני מצטרפת זע"ז ליטמא בקל שבשניהם. קל שבשניהם דהיינו שני ומצטרפת יחד לעשות שלישי כדרך שעושה שני שלישי היינו בקל שבשניהם אבל אין מצטרפת להכי שיעשו שני כמו שעושה ראשון שני דא"כ היינו כחמור שבשניהם:

אמר ר' שמעון מה טעם. מצטרפת ולד שני עם ולד ראשון לפי שאפשר כו':

והא לא אפשר. דאפילו טומאה כיוצא בה אינו עושה אלא על ידי משקין כ"ש דלא הוי ראשון אלא מה טעם מצטרפת משום דמי גרם לשני שיבא לאו ראשון וכיון דמכח ראשון קא אתי הוו כי ראשון ומש"ה מצטרפי:

בני חדא ביקתא אינון. מחד בית אתו כלומר דתרווייהו ראשון ושני עבדי ביה מלתא בשלישי הואיל וראשון עביד שני ושני עביד שלישי:

דף יח.

הערלה וכלאי הכרם מצטרפין האוכל חצי שיעור מזה וחצי מזה מצטרפין ללקות את הארבעים:

הבגד. שהוא מטמא שלשה על שלשה:

והשק. שהוא מטמא ארבע על ארבע:

הבגד מצטרף לשק. שקל הימנו לד' על ד' וכן כל אחד מצטרף לקל כולן מצטרף זה עם זה לשיעור טומאה הקל הימנו אבל לא הקל עם החמור להכי תנא להו הכי וכולן מצטרפות שנים עם שנים ליטמא מושב מפני שהן ראוין בשיש בין כולן שיעור אחד ראויין לטמא לישב עליו הזב הלכך מצטרפי':

קיצע מכולן. כלומר חתך משהו מכל אחד מהנך הבגד והשק והעור והמפץ:
ועשה מהן בגד למשכב שלשה. כלומר אם יש באותו בגד שלשה על שלשה ראוי לעשות ממנו טלאי לכסת כשהוא קרוע ומטמא משום משכב ואם יש באותו בגד טפח על טפח ראוי הוא ליטלות על גבי כר ומטמא משום מושב זב לאחיזה כל שהוא ואם אין לו לאותו בגד אלא כל שהו מטמא משום אחיזה:
מאי לאחיזה שכן עומד לטולא. שכן ראוי הוא אותו משהו בגד לאורגים שכשהוא מחליק את המטוה של אריגה בסובין או בשום דבר כדי לחזקו כורך משהו בגד על אצבעו ומחליק את הטווי ואותו סמרטוט שעל אצבעו משמר אצבעו שלא יחתכו החוט ואותו שכורך באצבעו נקרא טולא:
וראוי נמי לקוצצי תאנים. אותן שמבקעין את התאנים ומולחין אותו כורכין משהו על אצבעם שלא יתלכלך בשומן התאנים:
הדרן עלך קדשי מזבח
הנהנה שוה פרוטה מן ההקדש אע"פ שלא פגם מעל. קס"ד דבין בדבר שיש בו פגם ובין בדבר שאין בו פגם קאמר ר"ע דכיון דנהנה שוה פרוטה מעל:
וחכ"א כל דבר שיש בו פגם כו'. כיצד דבר שאין בו פגם כגון:
נתנה קטלא. ענק של זהב של הקדש בצוארה או טבעת בידה:
או שתה בכוס של זהב. של הקדש כל הני אין בהן פגם בכך אלא כיון שנהנה מהן שוה פרוטה מעל וכיצד משערינן בהו הנאה אומדים כמה רוצה אשה ליתן שישאלוה תכשיטין כמות הללו להוליכן לבית משתה להכבד בהן באותו שיעור משלמת להקדש כשנשתמשה בהן:
וכל דבר שיש בו פגם. כגון לבש בחלוק או כסה בטלית או בקע בקרדום כיון דעומדים לפגם לא מעל עד שיפגום בהן שוה פרוטה:
ומודה ר"ע לחכמים בדבר שיש בו פגם מעל. כלומר לכשיפגמו דלא אזלינן בתר הנאה אלא בתר פגם:
במאי קא מיפלגי. פירכא היא דקא פריך אי הכי דמודה ר"ע בדבר שיש בו פגם לרבנן אי הכי היינו רבנן אם כן במאי קא מיפלגי:
אמר רבא בלבושה מיצעאה. דלא לבש ליה לא לגמרי מבחוץ דלבוש דבחוץ פגים לאלתר ולא לגמרי מבפנים לגבי בשריה דההוא נמי פגים לאלתר דמתחכך לבשר אלא בלבוש שלובש בין זה לזה שאינו פוגם עד זמן מרובה:

ומלמלי. בגד של פשתן דק הרבה ביותר כדאמרינן במס' גיטין שנמתח ונמלל דהוי כי אמגוזא שכל כך הוא דק שכשכורכין אותו כולו ביחד אינו גדול יותר מאגוז וכיון דדמיו יקרים הרבה אינו לובשו אלא פעם אחת או פעמים בשנה ומשמרו הרבה שלא יפגם ואינו פוגם עד לזמן מרובה. ובהא קמפלגי ר"ע סבר הואיל והוי דבר דלא פגים לאלתר אע"ג דפגים לאחר זמן כיון דאין בו פגם לאלתר הוי כדבר שאין בו פגם דמועלין בו כיון שנהנה שוה פרוטה ורבנן סברי הואיל ויש בו פגם מ"מ אין מועלין בו עד שיפגום ובהא קמפלגי ר"ע סבר אע"ג דלא פגים ליה לאלתר מ"מ כיון דעתיד הוא לפגם לאחר זמן על ידי לבישה דבר שיש בו פגם קרינא ביה וחשבינן כיון דלבשיה כמו לאלתר פגמיה ומעל ורבנן סברי כדקאמרינן בפירוש במתני' כל דבר שיש בו פגם לא מעל עד שיפגום בודאי: נפש. דכתיב במעילה אחד היחיד כו':

אין מעל אלא שינוי. כגון דמשנהו מקדש לחול וכן הוא אומר כי תשטה אשתו ומעלה בו שכן משנה מבעלה לבועל:

וכן וימעלו וגו'. ויזנו אחרי הבעלים ששינו עצמן מרשות המקום לרשות הבעל[9]:

דף יח:

יכול פגם ולא נהנה. כגון שקרע לבוש של קודש ולא נהנה ממנו או ששפך משקה קדש ולא נהנה ממנו:

או נהנה. בדבר שיש בו פגם אבל לא פגמו כלום או בדבר שמחובר לקרקע כגון נהנה באילן של הקדש:

ובשליח שעשה שליחותו של בעה"ב יכול שימעול השליח:

ת"ל וחטאה ונאמר חטא בתרומה. ולא תשאו עליו חטא וגו' מה חטא דתרומה פוגם ונהנה שאוכל התרומה היינו פוגם ונהנה:

ומי שפגם נהנה. הוא עצמו שפוגם התרומה הוא עצמו נהנה ממנה ובדבר שפוגם בו נהנה ולא בדבר אחר ופגימתו והנאתו[10] באחר שעה אחת ובתלוש מן הקרקע דתרומה לא נהנה אלא בתלוש דכתיב ראשית דגנך:

ובשליח שעשה שליחותו. דתרם מדעתו של בעה"ב דהויא תרומתו תרומה:

אף חטא האמור במעילה פוגם ונהנה. מעל לאפוקי קרע שיראין פגם ולא נהנה או לבוש נהנה ולא פגם:

[9] ע"כ שייך לעמוד הקודם

[10] נראה דצ"ל כאחד ולא לאחר שעה אחת.

ומי שפגם נהנה. לאפוקי היכא דחד קרע ופגם חצי שיעור פרוטה ואידך לבש ונהנה בחצי שיעור דלא מעלו:

ובדבר שפוגם בו נהנה למעוטי אי פגם חצי שיעור [בדבר זה] ונהנה חצי שיעור [בדבר אחר]:

ופגימתו והנאתו כאחת. למעוטי אי פוגם האידנא חצי שיעור ונהנה למחר חצי שיעור:

ובשליח שעשה שליחותו. כלומר שעשה לדעת[11] עצמו מעל פרט לשליח שעשה שליחותו לדעתו של בעל הבית שמעל בעל הבית ולא שליח:

אין לי אלא אוכל. דיליף מתרומה בתרומה לא אשכחן אלא אוכל דכתי' ואיש כי יאכל קדש וגו':

נהנה מנין דאיתיה במעילה בדבר שאין בו פגם:

אכילתו ואכילת חבירו אם אכל הוא חצי שיעור וחבירו חצי שיעור או נהנה הוא חצי שיעור ונהנה חברו בלא פגם חצי שיעור:

או הנאתו ואכילת חבירו. כגון הוא סך חצי שיעור וחבירו אכל חצי שיעור או למפרע והכא לא מיירי בשאר פוגם אלא באוכל:

ואפילו לזמן מרובה. כגון אכל זה חצי שיעור שחרית וחבירו לערב מנין שמצטרפין תלמוד לומר כי תמעל מעל ריבה:

אי מה האמור בתרומה לא צירף שתי אכילות כאחת. אלא אכילה שלימה (בעי) בכזית בעי' בתרומה דכתיב ואיש כי יאכל קדש בשגגה ובתרומה קא מיירי אף במעילה לא צירף שתי אכילות:

מנין אכל היום. חצי אכילה חצי שיעור ואכל למחר חצי שיעור ואפי' לזמן מרובה[12] ובין ההוא דלעיל (דההיא) [דהכא] משמע בין לשני ימים או לאחר ג' ימים וההוא דלעיל לא משמע אלא עד לערב משום לא תנא לעיל אכל היום[14] ואכל למחר[13]:

דף יט.

עד שיוציא מן הקדש לחול. לפי שכשאוכלו התרומה מוציאו לחול מנין המוציא מן קדש לקדש כגון דלקח מן ההקדש קיני זבין וקיני יולדות או שקל שקלו שחייב ליתן באחד באדר מן הקדש או הביא חטאתו ואשמו מן הקדש:

[11] צ"ל כלומר שעשה לדעת בעה"ב פרט לשליח שעשה מדעת עצמו שמעל השליח ולא הבעה"ב.
[12] צ"ל הא מילתא איכא בין זמן מרובה דהכא לזמן מרובה דלעיל וכו'.
[13] ע"כ שייך לעמוד הקודם
[14] נראה מזה דלא גרס ואפילו מכאן ועד שלש שנים כמו שהוא לפנינו וכן בתו"כ ליתא.

ואית דאמר ושקל שיקלו. מן החולין וכיון דשקליה קנאו נעשה קדש והביא חטאתו ואשמו ממנו דהיינו מוציא מקדש לקדש וכיון שהביא מעל:
דברי ר' שמעון. דקסבר ר' שמעון מאן דמחייב חטאת או אשם לעולם הוא חייב באחריותו עד שיביאנו לעזרה וכיון שהביאו נפטר מידי אחריותו אף האי נמי דמוציא מן קדש לקדש וכיון שהביאו אל העזרה ויצא י"ח וידי אחריותו מעל:
ור' יהודה אמר לעולם הוא באחריותו עד שיזרוק הדם. אף הכא כיון שנזרק הדם יצא י"ח ואחריותו מעל דדמי כמו שהוציאו לחול ויצא בו י"ח. מנין דמעל ת"ל תמעול מעל ריבה: שיכול מאי. כלומר מאי קא סלקא דעתך למעט נשיא ומשיח מכלל נפש פשיטא נפש כי תמעל כתיב. ונפש משמע בין דיחיד בין דנשיא בין דמשיח:
מהו דתימא אמר רחמנא. גבי שמן המשחה ואשר יתן ממנו על זר והאי משיח לאו זר הוא דהא אימשח בגויה וס"ד דלא אתי לכלל מעילה קמ"ל:
ואקשה רחמנא למעילה לסוטה ולעבודת כוכבים ולתרומה כדאמרינן לעיל. אקשה לסוטה דמה סוטה אע"ג דלא פגמה מעלה דסוטה אינה נוהגת אלא בבעולה דהכי כתיב ויתן איש בך את שכבתו מבלעדי אישך מכלל דלא נהגא אלא בבעולה ובבעולה לית בה תו פגם ואפילו הכי כתב בה ומעלה בו:
גבי הקדש נמי. כי נתנה טבעת בידה אע"ג דלא פגמתו מעלה:
ואקשה רחמנא לעבודת כוכבים דעד דאית בה שינוי ששינה עצמו מרשות המקום לרשות עבודת כוכבים:
גבי הקדש נמי עד שביקע בקרדום. עצי חולין דשינהו ממלאכת קדש למלאכת חולין לא מעל:
אקשה לתרומה. כדאמרינן יליף חטא חטא מתרומה להכי מה תרומה פרט למזיק דאם שפך אוכלין או משקין של תרומה ולא נהנה מהן אינו חייב:
אף גבי הקדש. כל מידי דבר אכילה כי מזיק ליה ששפכו ולא נהנה ממנו פטור אבל דבר שאינו בר אכילה כי מזיק ליה ולא נהנה ממנו כגון קרע מלבוש של הקדש חייב.
ואיכא דאמר כי יאכל פרט למזיק. שאכלו דרך הנאה פרט[15] אם הוזק באכילתו פטור:
ודהבא לאו בר איפגומי הוא. דקתני מתניתין כיון שנהנה מעל ולא קתני עד שיפגום אלמא משום דלאו בר איפגומי הוא וקא פריך הכי ודהבא לא בר איפגומי הוא:

[15] וקצת משמע כן ביומא [דף פ:] ע"ש ודו"ק.

א"כ דהבא דכלתיה דנאן להיכן אזל. דנאן אדם עשיר היה ונתן זהב ותכשיטין הרבה לכלותיו ושקלו בשעה שנתנו להן ושקלו לאחר זמן ונמצא חסר ממשקלו אלמא דזהב דבר שפוגם הוא:

א"ל. רב זביד מהא ליכא למשמע מינה דדילמא הא דחסר להיכן דרמיין כלתך כלומר שלא היו משמרין אותו זהב של תכשיטיהן שהיו משליכין בכל מקום שהיו מוציאין כדרך שעושין כלותיך ואינן משמרין אותו כהוגן בשביל כך חסר אבל זהב המשתמר יפה אינו חסר:

ועוד. אם תמצא לומר שהוא מתחסר אפילו הכי כיון שנהנה מעל דנהי דלא איכא נהנה ופגם לאלתר שאינו פוגם מיד בשעה שנהנה בו הלכך כיון שנהנה פגם:

לעולם מי לא איכא פגימה. הכי קאמר מי קאמינא דלית ביה פגימה לעולם לאלתר קאמר דלית ביה פגימה אבל לאחר זמן פוגם ומתחסר:

מכדי אי בבהמה תמימה. אי בחטאת תמימה קא מיירי מתניתין:

היינו כוס של זהב. מה כוס של זהב לא קאי לפדייה משום הכי לא אזיל ביה בתר פגם אלא כיון שנהנה בו שוה פרוטה מעל אף בהמה תמימה דקיימא להקרבה ולאו בת פדייה היא אמאי קאמר בה עד שיפגום מאי פגם מצי למעבד בה אי רכב עלה עד דהוכחשה או תלש משערה האי לא הוי פגם דלא פסלה למזבח דבהמה בין שמינה בין כחושה חזיא להקרבה:

אמר רב פפא. ודאי מתניתין בחטאת בעלת מום עסקינן דקיימה לפדייה וכיון שפגמה שהכחישה נפחתה מדמיה ודבר שיש בו פגם הוא הלכך לא מעל עד שיפגום בשוה פרוטה וסיפא דקתני וכשהיא מתה כיון שנהנה בשוה פרוטה מעל בין בתמימה בין בבעלת מום שמתה מיירי דהא נמי לאו בת פדייה דאין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים הלכך לא תני הכא עד שיפגום[16]:

דף יט:

נהנה בכחצי פרוטה. כגון לבש (פירות) [בגד] הקדש בהנאת שיעור שוה חצי פרוטה:

ופגם בכחצי פרוטה. שקרע בו ופגמו כשיעור חצי פרוטה:

או שנהנה בשוה פרוטה בדבר אחד בדבר שיש בו פגם ולא פגם ופגם בשוה פרוטה בדבר אחר. כגון שפך משקה קדש ולא נהנה הרי זה לא מעל:

עד שיהנה בשוה פרוטה ויפגום שוה פרוטה בדבר אחד. האי תנא סבר דומיא דתרומה:

[16] ע"כ שייך לעמוד הקודם

ואין מועל אחר מועל במוקדשין אלא בבהמה וכלי שרת בלבד דהני לאו לדמים לפדייה קיימי ולאו בר איפגומי נינהו שאפילו רכב אחד ע"ג בהמה והכחישה או תלש צמרה עדיין ראויה היא לקרבן ויש בה מועל אחר מועל וכן שתה אחד בכוס של זהב אפילו אם פגמו ופיחתו כיון דקדושת הגוף הוא ולא לפדייה קאי ראוי הוא עדיין לשירות ויש בו מועל אחר מועל:

רבי אומר דבר שאין לו פגם. שאינו נפסל אפילו פגמו דהיינו כל דבר שאין לו פדיון כי הני דאמרן ודכוותיהון יש בו מועל אחר מועל:

קסבר בעניינא דבהמה כתיבה מעילה. ולא בשאר מילי דכתיב באיל האשם גבי מעילה: ור' נחמיה. דמרבי נמי כלי שרת:

אמר לך. מק"ו אירבו אם אחרים מביאין לקדושתן כלומר כיון דכלי שרת חמירי כ"כ דמביאין אחרים לקדושה דהכי אית לן דכל מילי מתקדש בכלי שרת:

הוא עצמו כלי שרת לא כ"ש. כגון כוס של זהב אינו דין שיביא עצמו לקדושה לכך שיהא בו מועל אחר מועל:

איכא בינייהו עצים דת"ר האומר הרי עלי עצים לא יפחות משני גזירין כו'.[17] במס' מנחות הא ברייתא בפרק הקומץ תנינא וטעונין מלח וטעונין תנופה לטעמא דרבי כשאר קרבן הואיל ומיקרו קרבן:

ולדברי רבי אותו קרבן עצים טעונין עצים אחרים. להקטירן בהן כשאר קרבן:

וצריכין קמיצה. שיקח מהן מעט מקומצו ויקטיר תחלה הואיל ומקיש להו למנחה למלח ולתנופה צריכין (הכי) נמי קמיצה [והכא] איכא בינייהו עצים לטעמא דרבי דאמר איקרו קרבן קדשי קדושת הגוף כמו בהמה ויש בהו מועל אחר מועל אם ישב אחד עליהן וחזר וישב אחר עליהן יש בהן מועל אחר מועל ות"ק סבר לא איקרו קרבן לקדושת הגוף ליקרב אלא לדמים ולית בהו מועל אחר מועל:

רב פפא אמר קדשי מזבח כו' איכא בינייהו. והתניא קדשי המזבח תמימה ונעשה בעל מום ועבר ושחטן קודם פדייה:

רבי אומר יקברו. משום דקסבר דבעו העמדה והערכה ולא אפשר דמתו הלכך יקברו דכיון דלא הוו תוב בר פדייה הלכך יש בהן מועל אחר מועל הנהנה מהן לאחר שחיטה: וחכ"א יפדו. דלא בעי העמדה והערכה וכיון דקדושת דמים נינהו אין בו מועל אחר מועל[18]:

[17] ע"כ שייך לעמוד הקודם

[18] נראה דצ"ל הוא משנה במסכת מנחות (דף קו ע"ב) ושם ובפרק הקומץ תניא בברייתא דטעונין מלח וטעונין הגשה וכו'.

דף כ.

נתנה לחברו הוא מעל. שהוציאה לחולין:
נתנה לבלן. כדי שיניחנו לרחוץ בבית המרחץ:
אכילתו ואכילת חבירו כו'. כדפרשינן לעיל בגמ':
בגזבר המסורות לו. לשמור אותו אבן או קורה עסקינן דכי נטלו עדיין הן ברשותו וברשות הקדש כמתחלה אבל כי נתנה לחברו הרי כבר שינהו מהקדש לחולין ומעל:
כיון דשניה. ששיפה וחתכה מעל דהא שינה:
א"ר פפא כגון שהניחה על פי ארובה. כשהיא שלמה שלא חתכה הלכך לא מעל עד שידור תחתיה בשוה פרוטה וכיצד נהנה בה כגון שסתם בה פי ארובה והיו פירות תחת הארובה ועכשיו מועיל להן שאין הגשמים נוטפין עליהן כיון שהגין עליהן בשוה פרוטה מעל:
וכיון דבני לה מיהת מעל. הכי קא פריך אכתי אפילו לא חתכה ועדיין היא שלימה אמאי קתני עד שידור תחתיה מכל מקום כיון דבני לה מיהת שחיברה בבנין בסיד ובאבנים הרי מעל שאין לך שינוי גדול מזה:
לימא. (בהכי כי) [דמשו"ה] לא מעל אע"פ שחיברו כלומר דכתלוש דמי היינו מסייעא לרב דאמר השתחוה לבית אסרו כלומר אע"פ שמחובר לקרקע בסיד ובאבנים דמי כתלוש לענין איסור עבודת כוכבים דאי אמרת כמחובר דמי א"כ לא אסרו דהא [כתיב] אלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם:
לעולם אמרינן כיון דבני לה בסיד כמחובר דמי. וא"ת א"כ אמאי לא מעל לאלתר עד שידור משום דהנאה הנראה לעינים אסרה תורה גבי מעילה ולא נראית לעינים עד שידור תחתיה שמגינה עליו או על פירותיו:
לימא מסייע ליה לרב. דאמר דאע"ג דבנאה דכתלוש דמיא ולא מעל עד שידור מהא [דתניא] הדר בבית הקדש כיון שנהנה מעל ואי ס"ד דבית כמחובר דמי אמאי מעל והא אמרינן בריש פירקין דאין מעילה נוהגת אלא בתלוש אלמא מדמעל דכתלוש דמי:
אמר ריש לקיש. לעולם בית כמחובר דמי ומהכא לא מסייע ואי אמרת א"כ אמאי מעל דהתם בהקדישו האבנים והסיד כשהן בתלוש ואחר כך בנאו וכיון דבשעת הקדש הוה תלוש הלכך אע"ג דבנאו דמחובר הוא יש בו מעילה:
וקא דייק. ולטעמיך אבל בנאו ולבסוף הקדישו כשהוא מחובר מאי לא מעל א"כ מאי איריא (דהיינו ותני) [דתני בסיפא] הדר בבית של מערה של הקדש לא מעל דזה ודאי

נבנה ואח"כ הוקדש דמערה שבנקרת הצור מירי דמחוברת היתה מעולם ליתני הדר בבית כו':
אמרי הא פסיקא ליה הא לא פסיקא ליה. דמערה דפסיקא ליה דלעולם לא מעל ההוא חביבא ליה למיתנא:
בית של אבנים דעלמא דלא פסיקא ליה. למילתיה דיש לפרש בין בנאו ולבסוף הקדישו ובין הקדישו ולבסוף בנאו לא תנייה אלא שיירה. ולעולם הקדישו ולבסוף בנאו כתלוש דמי ויש בו מעילה:
הדרן עלך הנהנה
לא עשה שליחותו. אלא שינה ממה שאמר לו בעה"ב השליח מעל:
תן בשר. של הקדש א"ל תן להם חתיכה חתיכה והוא אומר טלו שתים והם נטלו שלש כולן מעלו:
בעה"ב מעל. לפי שעשה ציויו והשליח והם כולן מעלו שכל אחד הוסיף מדעתו:

דף כ:

מאן תנא דכל מילתא דמימליך עליה שליח תרתין מילי נינהו. הכי קאמר מני מתניתין דמשמע דכל מילתא דצריך לשליחא לאימלוכי עליה לשאול מבעה"ב אם לוקחו תמורת אותו שצוהו אם לאו כגון שאם צוהו בעה"ב ליקח בשר מן השוק ולא מצא אלא כבד או ראש דהשתא צריך לחזור אצלו ולשואלו אם יקחנו אם לאו אע"ג דכולו מין בשר הוא כיון דמימליך עליה תרי מילי נינהו דבמתניתין נמי הכי משמע דתרי מילי נינהו מדקתני השליח מעל דאי חדא מילתא נינהו שליח אמאי מעל הא קא עביד שליחותו של בעה"ב אלא מדקאמר מעל אלמא דתרי מילי נינהו ומני היא:
אמר רב חסדא דלא כר' עקיבא דתנן הנודר מן הירק מותר בדילועין ור"ע אוסר. דקסבר ממין אחד הן אמרו לו לר"ע והלא אומר אדם לשלוחו קח לי ירק והוא בא ואומר לא מצאתי אלא דילועין אלמא כיון דמימליך מידי אחרינא הוא אמר להם והוא הדבר ממנו אני למד דאע"ג דמימלך דחדא מילתא היא שכלום הוא אומר תמורת ירק לא מצאתי אלא קטנית אלא כיון שאומר לא מצאתי אלא דלועין מלמד שהדלועין בכלל ירק הן ואע"ג דמימליך עלייהו שליח חדא מלתא נינהו:
אפילו תימא מתניתין ר"ע. והיינו טעמא דמעל כי נתן להן כבד מפני שנתן להן מדעתו דמי לא בעי אימלוכי מבעה"ב אתן להן כבד או לא וכיון דלא אימליך משום הכי מעל

השליח ולאו משום הכי מעל כדקאמרת דתרי נינהו אלא לעולם חדא מילתא היא אלא מש"ה מעל דאיבעי ליה לאימלוכי כדאמרן:
מאן תנא דפליג עליה דר"ע. דסבירא ליה דכל מידי דמימליך עליה שליחא תרי מילי נינהו רשב"ג הוא:
דתנן הנודר מן הבשר רשב"ג מתיר בראש וברגלים ובכבד ובקנה. אלמא דקסבר תרי מילי נינהו:
קרביין לאו בשר ואוכליהון לאו בר אנש. כלומר כל האוכלן במקום בשר שאם יכול לקנות מן שאר בשר בזוז במשקל וקונה מקרביים ומניח הבשר (וקונה הקרביים) לאו אנש הוא ובטל דעתו אצל כל אדם. ולת"ק מ"ש בבשר עופות דאסר טפי מבשר דגים:
א"ר פפא. היינו טעמא משום דביום הקזה עסקינן דנדר וכי נדר בכל בשר דחזי ליה למיכל ההוא יומא נדר אבל דגים כיון דלא חזו למיכל ביום הקזה ודאי לא נדר מיניה להכי מותר בדגים:
אי הכי. אמאי אסור בעופות א"כ ציפרא נמי ניכול דאמר שמואל דמסובר ואכיל ציפרא אלמא דלא אכיל ציפרא נמי בההוא יומא ולא נדר מיניה:
בשר מליח. שנשתהא במלח ב' ימים ולילה אחד אין משיב נפש:
אלא אמר רב פפא. הנודר מן הבשר ביומא דכייבין ליה עייניה דלא אכיל דגים אבל כל מין בשר אכיל הלכך נאסר בכל בשר ומותר בדגים וסימנך דדגין קשין לכאב העין נו"ן סמ"ך עי"ן כלומר דג מסמא העין:
שמעת מינה מוסיף על שליחותו הוי. האי דפליגי במסכת כתובות בפרק אלמנה נזונת אי מוסיף על דבריו הוי אי מעביר על דבריו תפשוט מהכא דמוסיף על דבריו הוי מדקתני דכולם מעלו דמשמע דבעל הבית נמי מעל דקסבר תנא דידן דשליח לאו עקר שליחותייהו דבעל הבית אלא מוסיף על דבריו הוי:
אמר רב ששת. מהא לא תפשוט והכא היינו טעמא דבעל הבית מעל משום דאמר שליח מדעתו דהכי אמר להו שליח לאורחים הני שתי חתיכות דאמינא לכו ליטול חדא מנייהו מדעתו של בעה"ב הוא ואידך מדעתי וכי תימא אי הכי הוא פשיטא. שליחותיה דבעל הבית ולא למעול בעה"ב קמ"ל. כיון דאמר להו חדא מנייהו מדעתו דבעה"ב היינו שליחותיה ומעל:

דף כא.

דלוסקמא דולבקי. אע"פ שאמר בעה"ב לא היה בלבי מאותו מקום שהבאת לי אלא מזה האחר:
בעה"ב מעל. שהרי עשה שליחותו ומדקתני בעה"ב מעל ש"מ דדברים שבלב מה שהוא אמר לא היה לבי על זה אינן דברים:
לא עשו שליחותן. ששנינו בעה"ב לא מעל והן לא מעלו דלאו בני דעה נינהו אלא החנווני מעל לכשיוציא לכשיתננה לשום אדם השתא משני לה מקודש לחול בשגגה:
שלח ביד פקח פרוטה. של הקדש ונזכר בעה"ב שהוא של הקדש קודם שהגיע לידו של חנווני החנווני מעל ולא בעה"ב ולא השליח שעשה שליחותו מ"ט משום דכיון דנזכר בעה"ב קודם שנעשה שליחותו איפטר ליה בעה"ב משום דמעילה לא נהגא אלא בשגגה דכתיב נפש כי תמעול מעל וחטאה בשגגה מקדשי ה' אבל חנווני מעל לכשיוציא הואיל והוא אינו יודע דשל הקדש הוא והויא גביה שגגה:
אלא כיצד יעשה בעה"ב. כשנזכר לו שיציל את החנווני נמי ממעילה נוטל פרוטה או כלים של חולין ואומר כו':
והא לאו בני שליחות אינון. חש"ו אמאי בעה"ב מעל:
עשאוהו כמעטן של זיתים. מאימתי מוכשרין הזיתים לקבל טומאה משיזיעו זיעת המעטן. מחמת המעטן שמונחין בו בדוחק מתחממין הזיתים ומזיעין טיפות ובאותה זיעה ניחא ליה לבעה"ב מפני שכבר מתחילין להתקין כדי לעוצרן בבד וקרינן ביה כי יותן דומיא דכי יתן דניחא ליה:
אבל לא זיעת הקופה. שאותה זיעה שמזיעין בקופה בשעה שמלקטין אותן ההיא לא חשיבא ולא ניחא ליה בגווה ולא מכשרי לטומאה מ"מ מיהת זיעת המעטן דניחא ליה בגווה אמרינן דמעטן קא עביד רעותיה ושליחותיה דבעה"ב דמפיק מנייהו הני זיעות ולהכי חשיבי ומכשירי לטומאה אע"ג דמעטן לאו בר דעת הוא הם הכי נמי הני חש"ו אע"ג דלאו בני דעה נינהו כי אתעבידא שליחותיה על ידיהו מעל:
ור' יוחנן אמר. מהא דתנן נתנו ע"ג הקוף וקתני הרי זה עירוב אלמא דאיתעבידא שליחותיה אע"ג דלאו בר דיעה הוי הכי נמי גבי חרש כו':
ואע"ג דלא אידכר שליח. לא מעל שליח אלא חנווני:
ורמינהו נזכר בעה"ב ולא נזכר השליח שליח מעל. שכיון שנזכר בעה"ב לאו בר מעילה הוא והוי כמאן דלא ניחא ליה בההוא שליחות ושליח דמי כמאן דלא עבד שליחותיה

דבעה"ב דלא ניחא ליה לבעל הבית הלכך מעל שליח דהא לא נזכר איהו ואמאי קתני נזכר בעה"ב ולא נזכר השליח חנווני מעל ולא שליח:
אמר רב ששת מתני'. היינו טעמא דחנוני לחוד מעל כשנזכרו שניהן בעה"ב ושליח וחנווני לא נזכר והא דאמר הכא נזכר בעה"ב ולא נזכר השליח השליח מעל שלא מן הדין הוא דשליח אמאי מעל מאי הוה ליה למיעבד והיינו דקתני במס' חגיגה שליח עניא מאי עבד והיינו כהררים התלוים בשערה:
נתן לו פרוטה וא"ל הבא לי בחציה נרות ובחציה פתילות והלך והביא בכולה נרות או בכולה פתילות שניהם לא מעלו. בעה"ב לא מעל שלא נעשה שליחותו והשליח לא מעל שבדבר ששינה שליחותו לא היה בו אלא חצי פרוטה ואין מעילה בפחות מפרוטה:
או שאמר לו הבא לי כו'. הכי נמי דשניהם לא מעלו אבל אם א"ל הבא לי בחציה נרות ממקום פלוני כו':
השליח מעל. שלא עשה שליחותו ומעל בפרוטה שלימה:
שהוא אמר אתרוג גדול הייתי מבקש. בב' פרוטות והבאת לי קטן רע דבר שלא הייתי מבקש כו':

דף כא:

והביא בג' דינרי כסף שוה חצי דינר זהב הביא לו חלוק:
והבאת לי קטן ורע. ולא עשית שליחותי כלל:
ש"מ מאן דאמר ליה לשלוחיה זיל זבין בית כורא כו'. שמעת מינה ממתני' הא דקא מבעיא לן במס' כתובות מאן דאמר לשלוחיה זיל זבין בית כורא וזבן ליה ליתכא מי קני לוקח אי לא קני הואיל וזבין ליה פחות ש"מ ממתני' דקתני והביא לו בשלש חלוק שניהם מעלו אפי' בעה"ב נמי אע"ג דצוהו להביא לו חלוק גדול בדינר זהב ש"מ דקנה בעה"ב אע"ג דזבן ליה פחות ממה שאמר לו ולהכי מעל נמי בעה"ב:
אמרי. כגון דאייתי ליה שוה דינר בשלש:
אמרי. מהא ליכא למשמע מינה דהכא מ"ט מעל נמי בעה"ב כגון דאייתי ליה שליח חלוק שוה דינר זהב שקנאו בג' דינרי כסף הואיל והוא שוי דינר זהב נעשה שליחותו ומעל בעה"ב:
אי הכי הוא. כדמתרצת:
אימא סיפא. ר' יהודה אמר בעה"ב לא מעל שיכול לומר הבאת לי חלוק קטן ורע ואם איתא דאייתי ליה שוה דינר היכי מצי למימר הבאת לי חלוק קטן ורע הא שוה דינר ביקש שוה דינר הביא לו:

הא לא קשיא. דמשום הכי אמר ר' יהודה בעה"ב לא מעל דעדיין יכול לומר ליה:
אי יהבת דינר כוליה. כמה דאמרי לך:
הוה מייתית לי חלוק שוה ב' דינרין. הלכך לא עבדת שליחותי ולא יהבת דינר כוליה כדבעאי מינך מש"ה בעה"ב לא מעל:
ה"נ מסתברא דמתני' כגון דאייתי ליה שוה דינר בשלש וטעמא דר' יהודה דפטור בעה"ב כדאמרן ודקתני:
ומודה ר' יהודה בקיטנית ששניהן מעלו. אם הביא לו קטנית שוה דינר בשלש מ"ט שהקיטנית בפרוטה היא קיטנית בסלע כלומר שאין יכול לומר לו כאן הבאת לי קטנית קטן ורע שכך הוא טוב אותו קטנית שקונה בפרוטה כאותו שקונה בסלע הלכך כיון שהוא שוה דינר שניהם מעלו ש"מ:
היכי דמי. קא בעי למידק מ"ט דר' יהודה דמודה בקיטנית אי באתרא דמזבני בשומא באומד שלא במידה א"כ אכתי מצי בעה"ב למיטען לשליח אי יהבת דינר כוליה הוו מוזלי גבי טפי כגון דינר שלם והשתא אותו תוספת גדול שהיו נותנין לך לא הבאת לי ממנו כלום והיינו דומיא דחלוק קטן ורע:
א"ר פפא. לא מצי למימר הכי דבאתרא דכיילי ומזבני בכני במדה עסקינן דהתם פסיק מילייהו כנא כנא בפרוטה ולא יהבי תוספת כלל הלכך לא מצי למיטען בעה"ב מידי אלא כי איתי ליה שוה דינר בשלש שניהם מעלו שכל קטנית קטנית היא ולא מצי למימר קיטנית קטן ורע [כתיב בגליון] [האי לישנא היכי דמי אילימא כו'. דוקא דהכי כתיב במס' כתובות והאי לישנא מדלא שני ליה לא מיתריץ עם א"ר פפא]:
המפקיד מעות. של הקדש אם צרורין לא ישתמש דלהכי הפקידם לו כשהן צרורין דלא הוה בעי דלשתמש בהו לפיכך אם הוציא השלחני מעל. אם מותרין הפקידם לו ישתמש בהן שלדעת כן הפקידם לו שיחלוף אותם שולחני לפיכך לא מעל השולחני אלא המפקיד:
הפקידם אצל בעה"ב בין כך ובין כך. בין צרורין בין מותרין לא יגע בהן דלהכי הפקידם בעה"ב שיודע שבעה"ב אינו רגיל לפרוט ולהחליף:
לפיכך אם הוציא בעה"ב מעל החנווני. אם הפקידם לו הרי הוא כבעה"ב שבין כך ובין כך לא יגע בהן:
ר' יהודה אומר כשולחני. שהוא רגיל לפרוט כמו השולחני לפיכך דינו כשולחני:
עד שיוציא את כל הכיס. לומר דמעילה בפרוטה אחרונה היא:

מ"ש רישא ומ"ש סיפא. דמודי ר"ע לחכמים באומר לא יפטור כיס זה מן ההקדש שלא יהא בו קצת מן הקדש כיון דאמר הכי משמע דפרוטה אחרונה יהא הקדש:
הגדול שבהם הקדש. טעמא דאיכא גדול הא שניהן שוין הראשון שיצא הוי הקדש ואמאי מודי ר' עקיבה דפרוטה אחרונה הקדש אמר ליה סיפא באומר כו':

דף כב.

כיסין אלוגין רמא ליה. ריש לקיש לרבי יוחנן:
דתנן הלוקח יין מן הכותים אומר שני לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן תרומה ועשרה מעשר ראשון ותשעה מעשר שני. כשמשתייר בו בכלי כשיעור זה:
ומוחל ושותה. כלומר והשאר חולין וישתה ממנו לאלתר ויזהר שיהא מותיר בכלי שיעור התרומות והמעשרות:
דברי ר' מאיר. דקסבר יש ברירה:
רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון אוסרין. דקסברי הראשון לאלתר והא תרומה ומעשר והא דר' יהודה ור' יוסי ור' שמעון קשיא לר' עקיבה דמודה שמוציא והולך עד האחרונה:
א"ל סיפא דמתני'. דמודה ר' עקיבה מיירי (באחד) [באומר] לא יפטור כיס זה מן ההקדש:
הדרן עלך השליח חסלת מסכת מעילה